

Tarja Pöyhönen

MAASEUTUVAIKUTUSTEN ARVIOINTI KUO- PION, SIILINJÄRVEN JA SUONENJOEN KUN- TAJAKOSELVITYKSEN YHTEYDESSÄ

MVA-mallin pilotointi osana
Kuntalaiset keskiöön -hanketta

Helsinki 2015

Sisältö

1	Kuopion, Siilinjärven ja Suonenjoen kuntajakoselvitys	2
1.1	Selvityksen käynnistyminen.....	2
1.2	Kuntajakoselvityksen laatimisaikataulu ja organisoituminen.....	3
2	MVA- prosessin pilotointi kuntajakoselvityksen yhteydessä	4
2.1	MVA- prosessin toimenpiteet.....	4
2.2	MVA- prosessin ja kuntajakoselvityksen aikajana	4
2.3	Asiantuntijan rooli – erilaisten taustojen merkitys MVA -prosessissa	5
2.4	Työpajat osana MVA- prosessia	6
2.4.1	MVA- työpajojen kuvaus.....	6
2.4.2	Miten tästä eteenpäin – miten prosessit jatkuvat.....	7
2.4.3	MVA- työpajat - menetelmän arviointia	7
3	Maaseutuvaikutusten arvioinnissa käytetyt aineistot	8
3.1	MVA- työpajoissa koottu aineisto ja suositukset	8
3.1.1	Kuopion työpaja: aineisto ja suositukset.....	8
3.1.2	Siilinjärven työpaja: aineisto ja suositukset	10
3.1.3	Suonenjoen työpaja: aineisto ja suositukset	10
3.2	Kuntajakoselvitys ja työryhmien näkökulmat	11
3.2.1	Demokratia ja osallistuminen.....	11
3.2.2	Talous- ja hallintoryhmä.....	11
3.2.3	Opetus-, varhaiskasvatus- ja vapaa-aikapalvelut.....	12
3.2.4	Henkilöstö	12
3.2.5	Perusturva.....	12
3.2.6	Elinvoima ja maankäyttö	12
3.2.7	Kuntatekniikka	13
3.3	Avoimen nettikysely ja saatu kuntalaispalaute	13
4	Johtopäätöksiä maaseutuvaikutusten arvioinnista	14
4.1	Arviointia maaseutuvaikutusten huomioimisesta kuntajakoselvitysprosessissa	14
4.2	MVA-pilotin kokemusten hyödyntäminen	15
5	Kuopion, Siilinjärven Ja Suonenjoen alueen kuvaus	17
5.1.1	Kuntarakenteen muutos alueella	17
5.1.2	Alueen väestö	17
5.1.3	Alueen talous.....	17
5.1.4	Alueen työttömyysaste.....	18
5.1.5	Pendelöinti	18
5.1.6	Siilinjärvi.....	18
5.1.7	Suonenjoki	19
5.1.8	Kuopio	19
5.1.9	Kaupunki-maaseutu näkökulma ja alueen maaseutuluokitus	19
Liite 1:	MVA- työpaja Siilinjärvellä 9.3.2015	22
Liite 2:	MVA- työpaja Suonenjoella 11.3.2015	34
Liite 3:	MVA- työpaja Kuopiossa 17.3.2015	42
Liite 4:	MVA- mallin kaavio ja täydennys vaiheeseen I	52

1 Kuopion, Siilinjärven ja Suonenjoen kuntajakoselvitys

1.1 Selvityksen käynnistyminen

Kuopion, Siilinjärven ja Suonenjoen kuntajakoselvitys käynnistyi 1.8.2014. Valtiovarainministeriön määräsi kuntarakennelain 15 §:n perusteella toimitettavaksi erityisen kuntajakoselvityksen Kuopion kaupungin, Siilinjärven kunnan ja Suonenjoen kaupungin välillä. Samalla ministeriö asetti kuntajakoselvittäjiksi hallintotieteiden tohtori Eero Laesterän ja maakuntaneuvos Timo Säkkinen.

Selvityksen tarkoituksena oli tuottaa tiedot, joiden perusteella voidaan arvioida edellytyksiä yhdistää kunnat tai osa kunnista yhdeksi kunnaksi. Selvityksen tulee kuntarakennelain 4 b §:n 3 momentin mukaisesti sisältää vähintään:

1. suunnitelma hallinnon ja palveluiden järjestämisestä,
2. palveluiden tuottamisesta selvitysalueella,
3. selvitys yhdistymisen vaikutuksista kuntien yhteistoimintaan,
4. selvitys taloudellisesta tilanteesta,
5. arvio asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista ja lähidemokratian toteutumisesta ja
6. arvio kuntien yhdistymisen eduista ja haitoista.

Jos kuntajaon muutos kuntajakoselvittäjien mielestä on tarpeellinen, heidän tulee tehdä selvityskuntien valtuustoille esitys kuntajaon muuttamisesta. Selvittäjien on ehdotukseen liittyen laadittava kuntarakennelain 8 §:n mukainen yhdistymissopimus. Selvittäjät voivat tarpeelliseksi katsoessaan esittää ministeriölle samalla kunnallisen kansanäänestyksen järjestämistä kuntarakennelain 16 §:n mukaisesti.

1.2 Kuntajakoselvityksen laatimisaikataulu ja organisoituminen

Kuntajakoselvitystä varten perustettiin johtoryhmä, ohjausryhmä ja seitsemän alakohtaista työryhmää: demokratia, elinvoiman ja maankäyttö, hallinto, päätöksenteko ja tukipalvelut, henkilöstö, perusturva, sivistys ja tekniikka.

Kuntajakoselvityksen aikataulu 2014–2015:

Ohjausryhmä	11.8.2014
Johtoryhmä	15.8.2014
Työryhmien toimeksianto	26.8.2014
Johtoryhmä/ strategia	7.-8.10.2014
Työryhmien väliraportit	20.10.2014
Johtoryhmä/väliraportit	23.10.2014
Ohjausryhmä/väliraportit ja talous	27.10.2014
Työryhmien lisätoimeksianto	29.10.2014
Johtoryhmä/ strategian viimeistely	21.11.2014
Työryhmien loppuraportit	24.11.2014
Valtuustojen yhteisinfo	26.11.2014
Johtoryhmä/ loppuraportit	27.11.2014
Ohjausryhmä/työryhmäraportit	01.12.2014
Kuntajakoselvitys valmistuu	29.1.2015
Esittely johtoryhmän/ohjausryhmälle	5.2.2015
Selvitysmiesten esitys julkistetaan	16.2.2015
Valtuustojen yhteistapaaminen	28.4.2015
Kuntalaiskuulemiset	4.5. Siilinjärvi 6.5. Kuopio 7.5. Suonenjoki
Kunnanhallitusten käsittely ja ehdotus	?
Valtuustokäsittelyt	28.9.2015
Selvityksen luovutus ministeriölle	?

2 MVA-prosessin pilotointi kunta-jakoselvityksen yhteydessä

2.1 MVA- prosessin toimenpiteet

Kuopion, Siilinjärven ja Suonenjoen alueella maaseutuvaikutusten arvioinnin pilotointi tehtiin seuraavan aikataulun ja toimenpiteiden kautta:

Päätös maaseutuvaikutusten arviointiin osallistumisesta	8.10.2014
Sopimus MVA-asiantuntijan kanssa	14.10.2014
MVA:n esittely laajalle ohjausryhmälle	27.10.2014
Esittelyt työryhmille	6.-11.11.2014
Esittely maaseudun yhteistyöryhmille	20.-25.11.2014
MVA-pilottien yhteinen ohjausryhmä	12.11.2014
Kuntajakoselvitystyöryhmien loppuraporttien ja selvitysmiesten esityksen lukeminen ja arviointi	17.-26.2.2015

Työpajat:

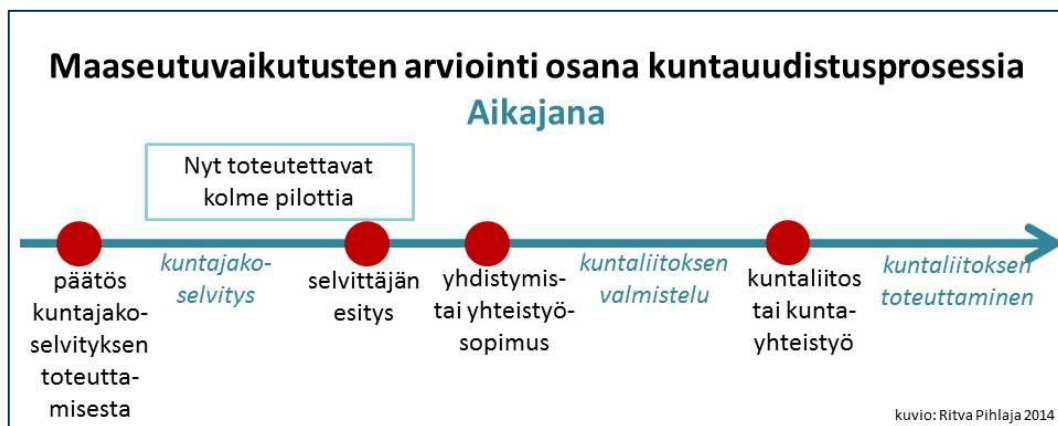
Työpajojen valmistelua ja koontia	27.2.- 17.3.2015
Siilinjärvi (40 hlöä)	9.3.2015
Suonenjoki (18 hlöä)	11.3.2015
Kuopio (15 hlöä)	17.3.2015
Työpajojen tulosten purku ja arviointi	19.3.-16.4.2015
MVA- raportin esittely valtuustoille	28.4.2015
MVA- raportti valmis	30.4.2015

2.2 MVA-prosessin ja kuntajakoselvityksen aikajana

MVA-pilotin toteuttamiseen ja raportointiin kuluvan ajan arviointi oli etukäteen hankalaa. MVA-prosessi muotoutui matkan varrella ja kuntajakoselvitysprosessin eteneminen sekä sen aikataulumuutokset vaikuttivat luonnollisesti myös MVA-prosessiin. Monet yllä olevassa listassa mainitut tehtävät etenivät myös päällekkäin, kuten materiaaliin perehtyminen ja kirjoittaminen. Prosessiin käytetty työaika oli lopulta yhden kuukauden sijasta noin 1,5 kk, ja se ajoittui aikavälille lokakuu

2014 ja huhtikuu 2015. Tämä asettaa oman haasteensa asiantuntijan ajankäytölle ja toisaalta sopivan asiantuntijan löytämiselle.

Maaseutuvaikutusten arviointia kuntajakoselvitysprosessissa olisi edistänyt, jos MVA olisi ollut mukana selvityksen osana heti alusta asti. Nyt MVA tuli mukaan selvityksen rinnalle kesken prosessin ja esimerkiksi kaikille työryhmille ei aikataulusyistä ehditty esitellä MVA:ta ennen työryhmien loppuraporttien valmistumista.

Kuva 1. MVA- ja kuntajakoselvitysprosessin aikajana (luonnos/Ritva Pihlaja 2014)

2.3 Asiantuntijan rooli – erilaisten taustojen merkitys MVA-prosessissa

Kuopio-Siilinjärvi-Suonenjoki alueen MVA-prosessin asiantuntijan tausta, joka on vaikuttanut työn sisältöön ja toteutukseen:

- ✓ Yritysneuvoja, jolla on ollut monipuolisia tehtäviä ja pitkä työkokemus elinkeinojen ja maaseudun kehittäjänä selvitysalueella
- ✓ Kuntalainen ja entinen luottamushenkilö selvitysalueella
- ✓ Järjestötoimija monella eri tasoilla: kunta, maakunta ja valtakunta

Asiantuntijan hyvä paikallistuntemus ja verkostot olivat työssä eduksi. Toisaalta Kuopion pilotissa asiantuntija oli ns. ulkopuolisimmassa asemassa kuntajakoselvitysprosessiin nähden (ei luottamushenkilö eikä virkamies) verrattuna Nilakan alueeseen (asiantuntija alueen luottamushenkilö ja päättäjä) tai Raahen alueeseen (asiantuntija yksi selvitysalueen kunnanjohtaja). Luottamushenkilönä pystyy seuraamaan ja osallistumaan asiaan liittyvään keskusteluun paremmin ja kunnanjoht-

tajana pystyy viemään havaittuja asioita eteenpäin ns. oikeisiin pöytiin ainakin esittelyyn. Toisaalta ulkopuolinen selvittäjä on ehkä samasta syystä helpompi tehdä havaintoja ja ihmetellä. Saattaa myös olla, että lopulta melko harvoissa tapauksissa selvitysalueen kunnanjohtajan on mahdollista irrottaa aikaa maaseutuvaikutusten arviointiin oman työnsä ohella.

MVA- työpajojen vetäjissä ja sihteereissä on kuitenkin välttämätöntä olla mukana paikallisia toimijoita, jotta työpajoista saatu materiaali tulee varmasti jatkossa hyödynnettyä alueella, syntyypä kuntaliitosta selvityksen pohjalta tai ei.

2.4 Työpajat osana MVA-prosessia

2.4.1 MVA-työpajojen kuvaus

Työpajat järjestettiin erikseen kaikissa kolmessa kunnassa: Siilinjärvellä 9.3.2015, Suonenjoella 11.3.2015 ja Kuopiossa 17.3.2014. Työpajaan kutsuttiin kunkin kunnan maaseudun yhteistyöryhmä tai kyläparlamentti, valtuuston jäseniä, yrittäjien ja maataloustuottajien järjestöjen edustajia. Tilaisuuksissa oli kaksi osaa eli työpajoja pohjustavia puheenvuoroja ja varsinaiset työpajat. Tilaisuuden avasi yleensä kunnanjohtaja tai joku kunnan edustaja, joka esitteli kunnan näkökulmaa suhteessa kuntajakoselvitykseen. Maaseutuvaikutusten arviointi on valtioneuvoston suosittama maaseutupoliittinen työkalu. MVA- pilotteja ja niiden hyödyntämistä jatkossa esittelivät työpajoissa joko Kuntaliiton tai TEM:n edustaja. Seuraavaksi kuntajakoselvittäjä esitteli kuntajakoselvitystä ja selvityksineistoa arvioinnin pohjaksi. Osallistujilla oli mahdollisuus tehdä tarkentavia kysymyksiä aineistosta.

Pääosa työpajaan käytetystä ajasta noin $\frac{3}{4}$ osaa käytettiin Learning cafe-tyyppisissä ryhmätöissä. Kolmen ryhmätöiden teemat olivat:

1. palveluiden järjestäminen,
2. elinvoimaisuus, yhdyskuntarakenne ja toimintaympäristö sekä
3. demokratia ja identiteetti.

Työskentelyn perustana oli kuntajakoselvitys sekä muu selvitykseen liittyvä aineisto, johon osallistujien oli tarkoitus perehtyä jo etukäteen illassa tapahtuneen esittelyn lisäksi. Jokaisessa ryhmässä oli kaksi fasi-

litaattoria, puheenjohtaja ja sihteeri. Fasilitaattoreina olivat kaksi pilot-tien asiantuntijaa sekä selvitysalueella toimivan Sydän-Savon maaseutupalveluiden työntekijöitä 2-3 kpl sekä Kuntaliiton tai TEM:n edustaja. Fasilitaattorit olivat valmistelleet etukäteen kysymyksiä ryhmille kunkin kunnan näkökulmasta kukin työpajan teemaan.

Työpajojen lopuksi ryhmien vetäjät tekivät ryhmätyöskentelyn tuloksista lyhyen yhteenvedon kaikille osallistujille. Lisäksi keskusteltiin arvioinnin jatkamisesta ja hyödyntämisestä jatkotyössä. Osallistujat kommentoivat tuloksia. Lopuksi kunnan edustaja päätti keskustelun ja arvioi kunnan suhtautumista asiaan sekä kuntajakoselvityksen aika-tilauja.

2.4.2 Miten tästä eteenpäin – miten prosessit jatkuvat

Työpajojen yhteenvedot ja johtopäätökset tulevat jokaisen kunnan maaseudun yhteistyöryhmän tai vastaavan käyttöön maaseudun kehittämistyössä riippumatta kuntien suhtautumisesta kuntajakoselvitykseen. Tässä pilotissa arvioitiin kuntajakoselvitystä; varsinainen kuntaliitossopimus ei ole arvioitavissa tämän pilotin puitteissa.

2.4.3 MVA-työpajat - menetelmän arviointia

Learning cafe -ryhmätyöt toimivat melko hyvin kuntajakoselvityksen MVA -käsittelyssä, koska kuntajakoselvitysraporttia ei ollut vielä käsitelty kuntalaiskuulemisissa. Toisaalta samasta syystä työpajoissa jäi todennäköisesti pois sellaisia kuntalaiskuulemisissa esille tulevia asioita, joita olisi voitu käyttää ryhmätöiden alustuskysymyksissä. Kuntajakoselvityksen maaliskuulle suunnitellut kuntalaiskuulemiset siirtyivät toukokuulla pidettäviksi. Ihanteellinen toimintatapa olisi ehdottomasti pitää kuntajakoselvityksen kuntalaiskuulemiset ennen MVA-työpajoja.

3 Maaseutuvaikutusten arvioinnissa käytetyt aineistot

3.1 MVA-työpajoissa koottu aineisto ja suositukset

MVA-työpajat tuottivat runsaasti materiaalia pienistä huolen aiheista ratkaisuehdotuksiin asti. Työpajaraportit (Liitteet 1-3) ovat melko käsittelemätöntä materiaalia, jota ei ole kaunisteltu tai sensuroitu vaan materiaalista on pyritty nostamaan tärkeimpiä esiin nousseita huolen aiheita ja ratkaisuehdotuksia.

3.1.1 Kuopion työpaja: aineisto ja suositukset

1. Kuopion maaseutualueilla voisi harkita ns. vyöhykeajattelun hyödyntämisestä palvelujen järjestämisessä ja taksapolitiikassa. Samat käytännöt eivät oikein toimi ruutukaava-alueella ja haja-asutusalueilla.
2. Lähidemokratian toteuttaminen on tärkeää mahdollisilla liitosalueilla, koska pelätään päätösvallan karkaavan palveluiden järjestämisessä. Ilman budjettivaltaa lähidemokratiasta ei ole hyötyä.
3. Vanhuspalveluiden kevyemmän hoidon paikkojen järjestämismahdollisuuksia pitäisi selvittää syrjäkylillä esim. yhteisasumista ja yhteisiä avustajia.
4. Alueilla pitäisi olla yhteisesti pohdittuja kärkihankkeita. Välineenä niiden toteuttamisessa voisi olla esim. osallistava budjetointi.
5. Monipalvelupisteiden vahvistaminen parantaisi maaseutualueiden palveluja.
6. Selvityksessä alueet jaetaan hierarkkisesti neljään kategoriaan: keskustaupunkiin, kaupunkimaisiin osakeskuksiin, merkittäviin asutustaajamiin ja kehittyviin kyliin. Kullekin kategorialle on määriteltävä, mitä palveluita niissä tuotettaisiin. Jako eritasoisiin keskuksiin on määriteltävä paikalliseen asiantuntemukseen pohjautuen keskustelujen kautta. Työryhmissä jaottelu herätti osittain ihmetystä ja sitä pidettiin osin harhaanjohtavana. Todettiin, että alueiden kategorisoinnissa on tärkeä olla tarkka, jottei sen pohjalta vedetä myöhemmissä vaiheissa vääriä johtopäätöksiä.
7. Kyliltä lähikeskuksiin julkinen liikenne ei toimi, lähikeskuksista Kuopioon se toimii jollakin tasolla. Toimivan palveluliikenteen kehittäminen parantaa etenkin vanhusväestön mahdollisuuksia elää maaseudulla.
8. Asukastupatoiminnan tilat ja toiminta pitäisi olla kaupungin

-
- kustantamia tasapuolisesti kaupungissa ja maalla.
9. Kuopiossa on jo olemassa monia vaikuttamisen kanavia: kuopionkaupunginosat.fi –sivusto, otakantaa.fi, asioiden vireille laittaminen sähköisesti, Harava – karttapohjainen paikkatietojärjestelmää hyödyntävä kanava, osallistu ja vaikuta. Tuntevatko kuntalaiset nämä järjestelmät? Miten kuntalaiset saavat näistä tietoa?
 10. Kuntalaisviestintää on kehitettävä jatkuvasti. Mitä isommaksi kuntayksikkö kasvaa sitä suurempi merkitys on tehokkaalla, tasapuolisella ja vuorovaikutteisella viestinnällä kunnan ja asukkaiden välillä.
 11. Asuminen ja yrittäminen pitää olla mahdollista myös maaseutualueilla eikä sitä saa tarpeettomasti maapolitiikalla ja kaavoituksella rajoittaa vaan tukea esimerkiksi kyläkaavoituksella.
 12. Julkiset kilpailutukset pitää hoitaa siten, että lähialueen pienetkin yritykset voivat niihin osallistua vrt. Kiuruvesi ja julkiset ruokahankinnat.
 13. Lähiruuan tuotannon edistämisen voisi nostaa yhdeksi elinkeinopoliittiseksi painopistealueeksi.
 14. Kesäasukkaiden peruspalvelut pitää ottaa huomioon palveluiden säilyttämistä tai kehittämistä arvioitaessa. Kuopio on Suomen suurimpia kesäasukaskuntia mökkien määrällä mitattuna. Tutkimusten mukaan kesämökkiläisten ostovoima on merkittävä tekijä maaseudun palvelujen säilymiselle esim. kauppa ja rakentaminen.
 15. Maaseudulla voisi kehitellä osan palvelujen tuottamisesta järjestöjen ja paikallisten yritysten kanssa yhteistyössä esimerkiksi palvelusetelien avulla tai luomalla uusia palvelumalleja.
 16. Jokaisella liitosalueella voisi olla kaupungin organisaatiossa aluevastaava virkamies, joka voisi toimia alueen yhdyshenkilönä. Uudet kuntalaiset tietäisivät kehen voisi ottaa yhteyttä ja tämä virkamies olisi perehtynyt paremmin alueen asioihin.

3.1.2 Siilinjärven työpaja: aineisto ja suositukset

1. Palvelujen heikkeneminen huolestuttaa sekä Siilinjärvellä että Suonenjoella. Mahdollinen kuntaliitossopimus pitäisi olla riittävän tarkka ja sitova, jotta luottamus palveluiden järjestämiseen säilyy.
2. Järjestöille ja yrityksille on tarjottava koulutusta Leader -hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen.
3. Kuntaliitoksen suurimpana esteenä vaikuttaisi olevan Siilinjärven ja Kuopion välinen luottamuspulla, joka juontaa juurensa ehkä pitkienkin aikojen takaa. Jos syvempää yhteistyötä ja kuntaliitosta halutaan aidosti edistää, niin pitäisi ryhtyä rakentamaan pitkäjänteisesti keskinäistä luottamusta ja etsimään yhteistä etua asioiden hoidossa.
4. Mahdollisesta kuntaliitoksesta on järjestettävä kansanäänestys.
5. Maaseudun palvelujen uusien muotojen etsimistä voisi kokeilla esim. kehittämishankkeena yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.
6. Siilinjärvellä voisi tutkia olisiko paikkakunnalla edellytyksiä yhteiskunnallisen yrityksen perustamiseen.

3.1.3 Suonenjoen työpaja: aineisto ja suositukset

1. Yritys Oma Suonenjoki Oy -asennetta toimintojen kehittämiseen yritysmäiseen ja tehokkaaseen suuntaa.
2. Ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon voisi kehittää uusia muotoja yhteistyössä järjestöjen esim. urheilu- ja harrastusseurojen kanssa yhteistyössä.
3. Asiakaslähtöinen elinkeinojen kehittämistoiminta on säilytettävä Suonenjoella.
4. Elintarvikealan osaamisen hyödyntämistä on kehitettävä ja rooli valtakunnallisena toimijana nostettava esiin.
5. Yhteistyötä edunvalvonnassa ja asioiden lobbaamisessa on tiivistettävä naapurikuntien kanssa kuntaliitoksesta riippumatta.
6. Tonttimarkkinointia pitäisi kehittää siten, että Suonenjoella asumisesta kiinnostunut löytäisi helposti yhdestä paikasta alueella myytävät tontit ja asunnot.
7. Pitäisi tarjota koulutusta lähidemokratian luomiseen ja hyödyntämiseen.
8. Uusien palveluiden suunnittelua pitäisi edistää palveluiden tuottamiseksi maaseudulla esim. kylien monitoimitalot.

3.2 Kuntajakoselvitys ja työryhmien näkökulmat

Kuntajakoselvityksen työryhmät olivat: demokratia, elinvoima ja maankäyttö; hallinto, päätöksenteko ja tukipalvelut; henkilöstö, perusturva, sivistys ja tekniikka. **Selvityksen läpileikkaavana teemana oli talous ja Kuopion alueen kilpailukyvyn parantaminen.** Yhteistyön syventämisen näkökulman arviointi kiellettiin kuntajakoselvityksessä toimeksiannon vastaisena vaikka Siilinjärvi ja Suonenjoki erityisesti toivoivat sitä.

3.2.1 Demokratia ja osallistuminen

Näkökulmana oli demokratian hinta. Työryhmän keskeisin esitys on aluelautakuntien perustaminen lähidemokratian välineeksi paikkaamaan reuna-alueiden demokratianvajeen uhkaa.

3.2.2 Talous- ja hallintoryhmä

Suonenjoen kaupungin, Siilinjärven kunnan ja Kuopion kaupungin hallinto- ja päätöksentekorakenteissa sekä konsernirakenteessa ei ole tehdyn selvityksen perusteella olennaisia eroavaisuuksia. Kaupunkien välillä esiintyvät erot selittyvät pääosin Kuopion kaupungin suuremmalla kuntakoolla (mm. toimielinten ja hallinnon henkilöstön suurempi lukumäärä).

Kuntakohtaisena eroavaisuutena on se, että Kuopiossa on siirrytty viime vuosina enenevässä määrin tilaaja-tuottajamalliin ja tätä varten on perustettu erilaisia tukipalveluita tuottavia isoja yksiköitä (mm. liikelaitoskuntayhtymä Servica ja kuntateknikkaliikelaitos). Siilinjärvellä ja Suonenjoella vastaavat tehtävät hoidetaan pääosin ns. omana työnä. Kuopion osalta muutos näkyy konsernirakenteen laajenemisena.

Kuntaliitoksen toteutuessa noudatettaisiin Kuopion kaupungin päätöksenteko-organisaatiota luottamushenkilöhallinnon ja viranhaltijaorganisaation osalta. Ylimpänä päättävänä eliminä tulisi olemaan Kuopion kaupunginvaltuusto.

Kuopion kaupungin, Siilinjärven kunnan ja Suonenjoen kaupungin mahdollisen kuntaliitoksen myötä Siilinjärven kunnan ja Suonenjoen kaupungin omaisuus sekä velat ja velvoitteet siirtyisivät kuntarakennelain 36 §:n mukaisesti Kuopion kaupungille. Kunnalliset maksut ja tak-

sat yhdenmukaistuisivat kuntarakennelain 33 §:n mukaisesti kuntien yhdistymisestä lukien.

3.2.3 Opetus-, varhaiskasvatus- ja vapaa-aikapalvelut

Selvityksessä on nykytilan arviointi ja SWOT-analyysi kunnittain.

3.2.4 Henkilöstö

Kuntaliitoksesta kannattaa sopia 2–3 vuotta etukäteen ja ryhtyä ennakoiden yhtenäistämään palvelu-, henkilöstö- ja hallintoprosesseja. Myös johto- ja esimiestehtävät voidaan ennakoiden järjestää yhteisillä viroilla.

Henkilöstön palvelussuhteiden ja palkkojen harmonisointi sekä palkkausjärjestelmät voidaan yhtenäistää ennen kuntaliitosta. Palvelussuhteiden ja palkkojen harmonisointikustannuksia voidaan kompensoida jossain määrin vähentämällä johto-, esimies- ja hallintotehtäviä.

Kuntaliitoksiin perustuva henkilöstön viiden vuoden irtisanomissuoja ei muodosta ongelmaa tilanteessa, jossa erityisesti johto-, esimies-, hallinto- ja toimistotehtävien täyttämisen otetaan huomioon luonnollisen poistuman tarjoamat mahdollisuudet järjestellä näiden tehtävien hoito niin, ettei päällekkäisiä tehtäviä kuntaliitoksessa synny.

3.2.5 Perusturva

Selvityksessä on kuvattu nykyiset toimintamallit ja palveluhaasteet.

3.2.6 Elinvoima ja maankäyttö

Raportissa kuvataan toimintojen nykytila ja arvioidaan kuntaliitoksen vaikutuksia. Selvitysalueen kuntien yhteistyö elinvoima- ja kilpailukykyasioissa on muotoutunut pitkälti seutukuntajaon pohjalta, pois lukien vastuukuntamallilla järjestetyt keskeiset maaseudun viranomais-, asiantuntija-, kehittämis- ja lomituspalvelut.

Strategisen yhteistyön foorumina alueella toimii Kuopion kilpailukykytyöryhmä, johon osallistuvat Kuopion ja Siilinjärven kuntajohtajat sekä keskeisten sidosryhmien päättäjät. Kaikki kolme selvitysalueen kuntaa ovat mukana valtion ja Kuopion kaupunkiseudun välisen kasvusopimuksen 2013-2015 toteutuksessa, jonka tarkoituksena on kaupunki-

seudun kilpailukyvyn vahvistaminen yhteistyössä valtion, seudun kuntien ja muiden toimijoiden kesken.

Yritys- ja elinkeinopalvelujen organisoituminen ja toimintatavat ovat Kuopiossa ja Siilinjärvellä vuosia jatkuneen yhteistyön myötä muotoutuneet hyvin samankaltaiseksi ja yhteistyö on varsin toimivaa. Suomenjoella yritys- ja elinkeinopalvelut ovat Kuopion ja Siilinjärven kuntalähtöisestä mallista poiketen organisoitu kehitysyhtiön, SavoGrow Oy:n alle.

Mahdollisen kuntaliitoksen toteutuessa merkittävin vaikutus yritys- ja elinkeinopalveluille olisi siitä saatava imagohyöty ja maakunnallisen painoarvon kasvu. Yritys- ja elinkeinopalvelujen henkilöresursointi säilyisi ennallaan, mutta toimintojen erilainen organisointitapa aiheuttaisi muutoksia. Kustannusvaikutuksiltaan kuntaliitoksen arvioidaan olevan yritys- ja elinkeinopalvelujen osalta kustannusneutraali.

3.2.7 Kuntatekniikka

Raportissa on kuvattu toimintojen nykytila sekä arvioitu kuntaliitoksen vaikutuksia. Kuntaliitoksen arvioidaan turvaavan palveluja Siilinjärvellä ja Suomenjoella sekä heikentävän hieman palvelujen saatavuutta Kuopiossa toimialueen laajentuessa.

Työryhmissä oli vaihtelevasti kuvattu nykytila ja haasteet. Osa työryhmistä oli arvioinut myös kuntaliitoksen vaikutuksia. Toivottuja maaseutuvaikutuksia työryhmissä ei erikseen oltu arvioitu.

3.3 Avoin nettikysely ja saatu kuntalaispalaute

Työpajojen lisäksi kuntalaispalautetta kerättiin kaikille avoimella nettikyselyllä, joka sijaitsi kuntajakoselvityksen nettisivuilta. Avoin nettikysely tuotti 22 vastausta, joiden palaute oli hyvin kirjavaa. Vastauskirjo oli laajempi kuin työpajoissa saatu palaute. Neljäsosa vastaajista suhtautui kuntaliitokseen myönteisesti, kun työpajoissa Siilinjärvellä ja Suomenjoella suhtautuminen oli pääosin kielteistä. Myönteiset lausunnot perusteltiin pääosin yhteen kasvaneella asutuksella ja asuinympäristön suuntautumisella erityisesti Etelä-Siilinjärvellä. Tarkemmin analysoitavan aineiston saamiseksi kyselyn tulisi olla yksilöidympi ja aineiston laajempi.

4 Johtopäätöksiä maaseutuvaikutusten arvioinnista

4.1 Arviointia maaseutuvaikutusten huomioimisesta kuntajakoselvitysprosessissa

Kuntajakoselvityksen työryhmien loppuraporteissa ei ollut erikseen arvioita kuntaliitoksen mahdollisista maaseutuvaikutuksista. Myöskään määrittelyä tai tavoitetta, miten kuntaliitoksen toivotaan vaikuttavan maaseutualueisiin, ei ollut kirjattu selkeästi. Tämä johtune osin siitä, että maaseutuvaikutusten arvioinnin näkökulma esiteltiin työryhmille vasta työryhmien valmistellessa loppuraporttia. Päätös maaseutuvaikutusten arvioinnista pilottihankkeena tehtiin kuntajakoselvityksen jo käynnistyttyä. MVA-esittelyssä yleinen reaktio työryhmissä oli pelko uusista tehtävistä ja työmäärän lisääntymisestä.

Varsinaisessa kuntajakoselvityksessä maaseudun asiat olivat hieman paremmin mukana. Maaseutu ja maaseutuelinkeinot nähdään mahdollisuutena erottua kilpailevista alueista. Maaseudun palvelut ovat myös mukana palvelutasojen määrittelyssä kunnan erikokoisissa keskuksissa ja kylissä. Jos MVA olisi ollut mukana kuntajakoselvityksessä alusta alkaen, niin arviointi olisi ollut vahvemmin mukana selvityksessä.

Tämän pilotin toteuttamistavassa ja -järjestyksessä maaseutuvaikutusten arviointi jäi pääasiassa työpajojen tehtäväksi. Pilotin suosituksia voisi hyödyntää neuvoteltaessa yhdistymissopimuksesta tarkemmin, mutta tällä hetkellä näyttää, etteivät neuvottelut etene ainakaan koko selvitysalueella.

Maaseutuvaikutusten arviointi kannatti kuitenkin tehdä, koska työpajoissa nousi esiin hyödyllisiä kehittämiskohteita, joita maaseudun yhteistyöryhmät voivat hyödyntää maaseutuohjelmissa ja maaseudun kehittämistyössä.

Maaseutuvaikutusten arviointi (MVA) täytyy saada osaksi normaalia päätöksen tekoa. Arvioinnin tulokset pitää saada ns. oikeisiin pöytiin eli

.....

suoraan kuntastrategiaan ja päätöksen tekoon. Monissa kunnissa on tehty hyviä maaseutuohjelmia, joita ei juuri seurata eikä toteuteta. Alueella tehtävät maaseutuohjelmat pitääkin saada osaksi kunnan strategiaprosessia, eikä jättää toteutusta maaseutulautakunnan resurssien varaan.

Pakko ei ole koskaan hyvä lähtökohta kuntaliitoksissa. Keskinäisen luottamuksen myötä asiat etenevät, mutta jos luottamusta ei kuntien välillä ole, niin selvitykset ovat yhtä tyhjän kanssa. MVA voisi olla tapa rakentaa kuntien välistä ja sisäistä luottamusta. MVA-työpajoissa on mahdollista syventyä asioihin yhdessä lautakunta- ja osastorajojen yli.

Aikaisempien alueella toteutettujen kuntaliitosten osalta ei maaseutuvaikutuksia eikä maaseudun elinvoiman merkitystä ole arvioitu ennen eikä jälkeen liitosprosessin. Monia kuntaliitoksia läpi käyneessä Kuopiossa on laajat maaseutualueet, joiden ihmiset kokevat ettei heitä ole kuultu. Kuitenkin Kuopio on jo nyt mm. Suomen suurin maitopitäjä ja Suomen suurimpia kesämökkikuntia.

Kuopion selvitysalueella on kaksi yhteen kasvanutta pääosin kaupunkimaista kuntaa, joilla menee suhteellisen hyvin ja yksi kunta, joka on yhdyskuntarakenteeltaan kahdesta edellisestä erillinen maaseutukunta. MVA:n tarve on ilmeinen. Yleisesti ottaen näyttää siltä, että kuntaliitoksen onnistumisen ja toteutumisen ratkaisee miten hyvin ja luotettavasti maaseutualueiden palvelut pystytään järjestämään.

4.2 MVA-pilotin kokemusten hyödyntäminen

Kuopion, Siilinjärven ja Suonenjoen maaseutuvaikutusten arviointi pilotissa testattiin MAUKA -hankkeessa Oulun kuntaliitosprosessin arvioinnin yhteydessä luotua maaseutuvaikutusten arviointimallia. Mallin avulla on mahdollista ottaa maaseutunäkökulma huomioon osana kuntaliitoksen valmistelu- ja päätöksentekoprosessia. Tämä pilotointi koski MAUKA-mallin I -vaihetta. Sitä koskeva arviointi on kirjattu liitteeseen 4, jossa MVA-mallin lisäksi on tehty I vaiheesta täydennetty kaavio, jossa alkuperäiseen malliin on lisätty pilotin kokemuksia ja suosituksia. Suosituksista yhteenvedona seuraavat 5 kohtaa:

1. Toivotut maaseutumaaseutuvaikutukset pitäisi saada kirjattua työryhmien raportteihin tai kuntajakoselvitykseen.
2. Kuntajakoselvityksen edetessä yhdistymisneuvotteluihin hyödyllisintä olisi, että kuntien edustajien välisen poliittisen keskustelun jälkeen kuntaliitoksen halutut maaseutuvaikutukset voidaan kirjata riittävän yksilöidysti ja sitovasti yhdistymissopimukseen.
3. Maaseutuvaikutusten arvioinnissa saatuja toimenpidesuosituksia voi soveltuvin osin hyödyntää yhdistymissopimuksen valmistelussa.
4. Jos kuntajakoselvitys ei etene yhdistymisneuvotteluihin, niin saatuja toimenpidesuosituksia ja kehittämisideoita voi hyödyntää kunnan maaseutuohjelman valmistelussa. Tässä tapauksessa on syytä pitää huoli, että maaseutuohjelma ei jää pelkästään maaseutulautakunnan kehittämisvälineeksi vaan on kunnan strategisen suunnittelun työväline, koska maaseutuohjelma käsittelee laajasti kunnan toimintaa eikä rajoitu pelkästään maaseutulautakunnan hallinnon alaan.
5. Kuntajakoselvitys ei läheskään aina pääty kuntaliitokseen vaan malliin on syytä lisätä myös muut vaihtoehdot: kunnat tiivistävät yhteistyötä tai kunnat jatkavat kuten ennenkin. Prosessissa on syytä varmistaa, että maaseutuvaikutusten arvioinnin tulokset tulevat hyödynnettyä kuntien jatkotyöskentelyssä kaikissa eri vaihtoehdoissa.

5 Kuopion, Siilinjärven Ja Suonenjoen alueen kuvaus

5.1.1 Kuntarakenteen muutos alueella

Kuopion kaupunki on käynyt läpi useita kuntaliitoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kuopioon on liittynyt tai liittymässä seuraavia maaseutukuntia: Vehmersalmi (2005), Karttula (2011) ja Nilsiä (2013) ja Maaninka (2015) ja (2017) Juankoski. Kuopiosta on tullut hyvin nopeasti laajat maaseutualueet omaava kaupunki. Siilinjärvi ja Kuopio ovat kasvaneet yhteen nauhamaiseksi kaupungiksi 5-tien varrelle. Suonenjoki on asutukseltaan erillinen suhteessa Kuopioon ja Siilinjärveen. Siilinjärvi ja Suonenjoki eivät ole olleet aikaisemmin mukana kuntaliitoksissa tai selvityksissä.

5.1.2 Alueen väestö

Kuntajakoselvitysalue muodostaa tällä hetkellä noin 137 000 asukkaan kokonaisuuden. Ikäryhmittäin nuorekkain väestön ikärakenne vuoden 2013 tilastojen mukaan oli Siilinjärvellä. Siilinjärvellä oli alle 14 vuotiaita 20,5 prosenttia (Kuopio 15,3 % ja Suonenjoki 14,2 %), 15-64 vuotiaita 63,2 prosenttia (Kuopio 66,7 % ja Suonenjoki 58,8 %) ja yli 65 vuotiaita 16,3 prosenttia (Kuopio 18,1 % ja Suonenjoki 27,0 %). Ikärakenteeltaan vanhin kunta on Suonenjoki. Toisaalta juuri nuorekkaan ikärakenteen vuoksi Siilinjärvi kohtaa ikääntymisen aiheuttamat haasteet vähän myöhemmin kuin Suonenjoki ja Kuopio.

5.1.3 Alueen talous

Yleisesti ottaen alueen kuntien taloustilanne kiristyneen edelleen lähivuosina. Syynä kuntien taloudellisen aseman heikentymiseen ovat mm. valtionosuuksien leikkaukset, elinkeinoelämän taloustilanteen heikentyminen, työttömyyden kasvu ja väestön ikärakenteen muuttuminen epäedulliseen suuntaan. Toisin sanoen kuntien tulot laskevat ja samaan aikaan menot kasvavat ellei kunnissa tehdä merkittäviä rakenteellisia muutoksia palvelujen tuottamisessa. Erityisen haasteellinen taloustilanne on Suonenjoella. Siilinjärven ja Kuopion talousnäkökulmat

ovat lyhyellä tähtäimellä vahvemmat, mutta pitemmällä tähtäimellä Siilinjärven taloudellista tilannetta kuormittaa väestön ikääntyminen suhteellisesti Suonenjokea ja Kuopiota enemmän.

5.1.4 Alueen työttömyysaste

Vuonna 2014 työttömiä oli Kuopiossa keskimäärin 12,2 prosenttia työvoimasta. Siilinjärvellä oli työttömyysprosentti 8,8 ja Suonenjoella 12,2. Samaan aikaan koko Pohjois-Savon työttömyysprosentti oli 12,7 ja koko maan 12,4.

5.1.5 Pendelöinti

Maakunnan keskuskaupunki Kuopio on merkittävä pendelöinnin kohde maakunnassa. Kuopion työpaikkaomavaraisuusaste oli v. 2009 109,9 prosenttia. Vuonna 2010 4154 siilinjärveläistä kävi töissä Kuopiossa. Tämä tarkoittaa sitä, että noin 45 % Siilinjärvellä asuvasta työvoimasta kävi töissä Kuopiossa. Samana vuonna 1628 kuopiolaista puolestaan kävi töissä Siilinjärvellä. Suonenjokelaiset kävivät samaan aikaan Kuopiossa töissä 385 hengen voimin ja Suonenjoelle matkan taittoi 231 kuopiolaista.

5.1.6 Siilinjärvi

Siilinjärvi on noin 21 500 asukkaan kunta valtatie 5:n varrella. Siilinjärven väestön ikärakenne on muuta selvitysalueita keskimääräistä nuorempaa, sillä joka viides siilinjärveläinen on alle 15-vuotias. Siilinjärven kunta on perustettu vuonna 1925 ja se on 51:ksi suurin kunta Suomessa.

Siilinjärvi, Maaninka ja Kuopio muodostavat yhtenäisen ja taajaan asutun, runsaan 130 000 asukkaan työssäkäyntialueen. Suurimmat työllistäjät Siilinjärvellä ovat kemianteollisuus, ilmailu ja maanpuolustus, terveydenhoitopalvelut, betoni- ja metalliteollisuus sekä muut palvelut ja matkailu.

Uusin huomattava työpaikka-alue on Rissalan lentokentän läheisyyteen sijoittuva lähes 100 hehtaarin työpaikka-alue.

5.1.7 Suonenjoki

Suonenjoki on hyvien liikenneyhteyksien varrella sijaitseva noin 7500 asukkaan maankuulu mansikkakaupunki. Suonenjoki sijaitsee Kuopion (54 km) ja Jyväskylän (90 km) välissä.

Suonenjoen suurimpia työllistäjiä ovat elintarvike-, metalli- ja puunjalostusteollisuus, terveydenhuolto sekä kuntapalvelut ja muut palvelut. Kesäisin Suonenjoelle tulee useita tuhansia marjanpaimijoita lähialueilta pääasiassa Euroopasta. Suonenjoelta löytyvät erityyppiset majoituspalvelut, ravintolapalvelut sekä luonto- ja vesimatkailuun liittyvät harrastusmahdollisuudet. Kesämökkejä Suonenjoella on liki 1100 kpl ja rantaviivaa noin 1125 km.

5.1.8 Kuopio

Suomen kahdeksanneksi suurimmassa kaupungissa, vuonna 1775 perustetussa Kuopiossa, on 107.000 asukasta ja koko Kuopion vaikutusalueella elää 600.000 ihmistä. Kuopioon on hyvät ja monipuoliset liikenneyhteydet. Helsingistä Kuopioon etäisyyttä kertyy 400 km. Kuopio on yksi valtakunnallisista osaamiskeskuksista ja merkittävä yliopisto-kaupunki. Kuopiolla on useita erityistuntemerkkejä, joista se muistetaan niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Legendaarisinta kuopiolaisuutta ovat Puijo, tori ja kalakukot. Kuopio tunnetaan myös monista tapahtumistaan, kuten Kuopio Tanssii ja Soi -festivaalista ja Puijon mäkihyppykilpailuista sekä yleensäkin monipuolisesta kulttuuritarjonnasta. Tahkon laskettelurinteet houkuttelevat lomailijoita ja muita vieraita läheltä ja kaukaa. Kuopioon on liittymässä vuoden 2015 alusta Maaninka, jossa on noin 3800 asukasta. Noin 5000 asukkaan Juankoski liittyy Kuopioon 1.1.2017.

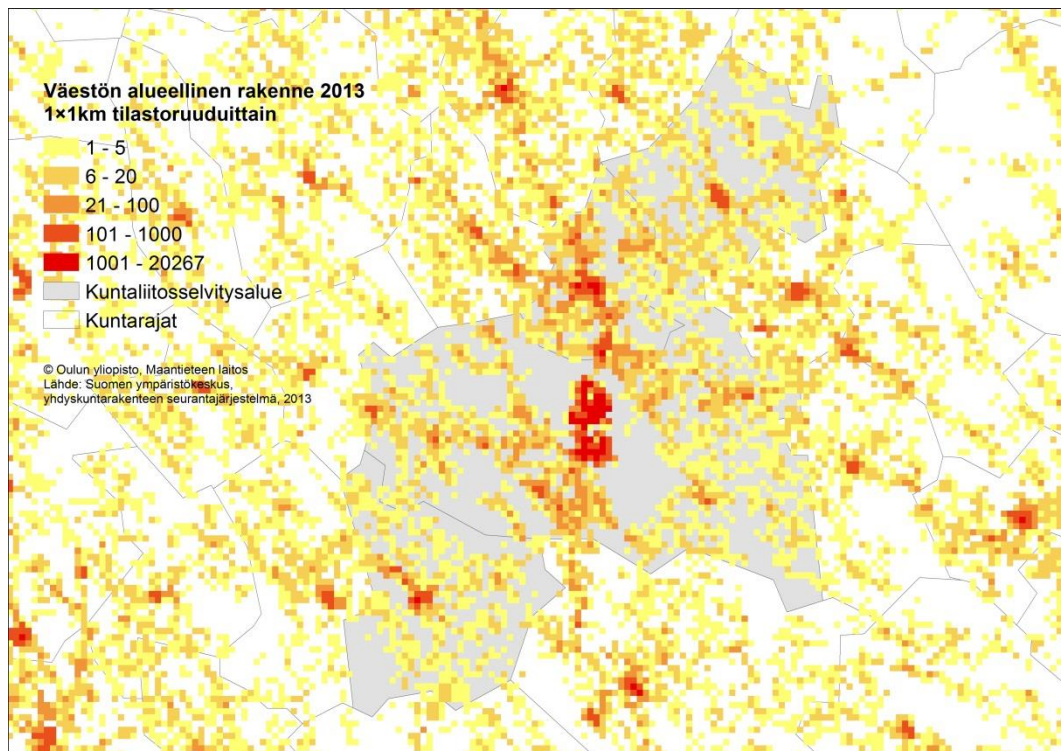
5.1.9 Kaupunki-maaseutu näkökulma ja alueen maaseutuluokitus

Suomen ympäristökeskuksen aluetypologian mukaan Siilinjärven keskustaajama on maaseudun paikalliskeskus. Paikalliskeskuksen ulkopuolella suurin osa pinta-alasta on kaupungin läheistä maaseutua. Siilinjärven koillisreuna on ydinmaaseutua.

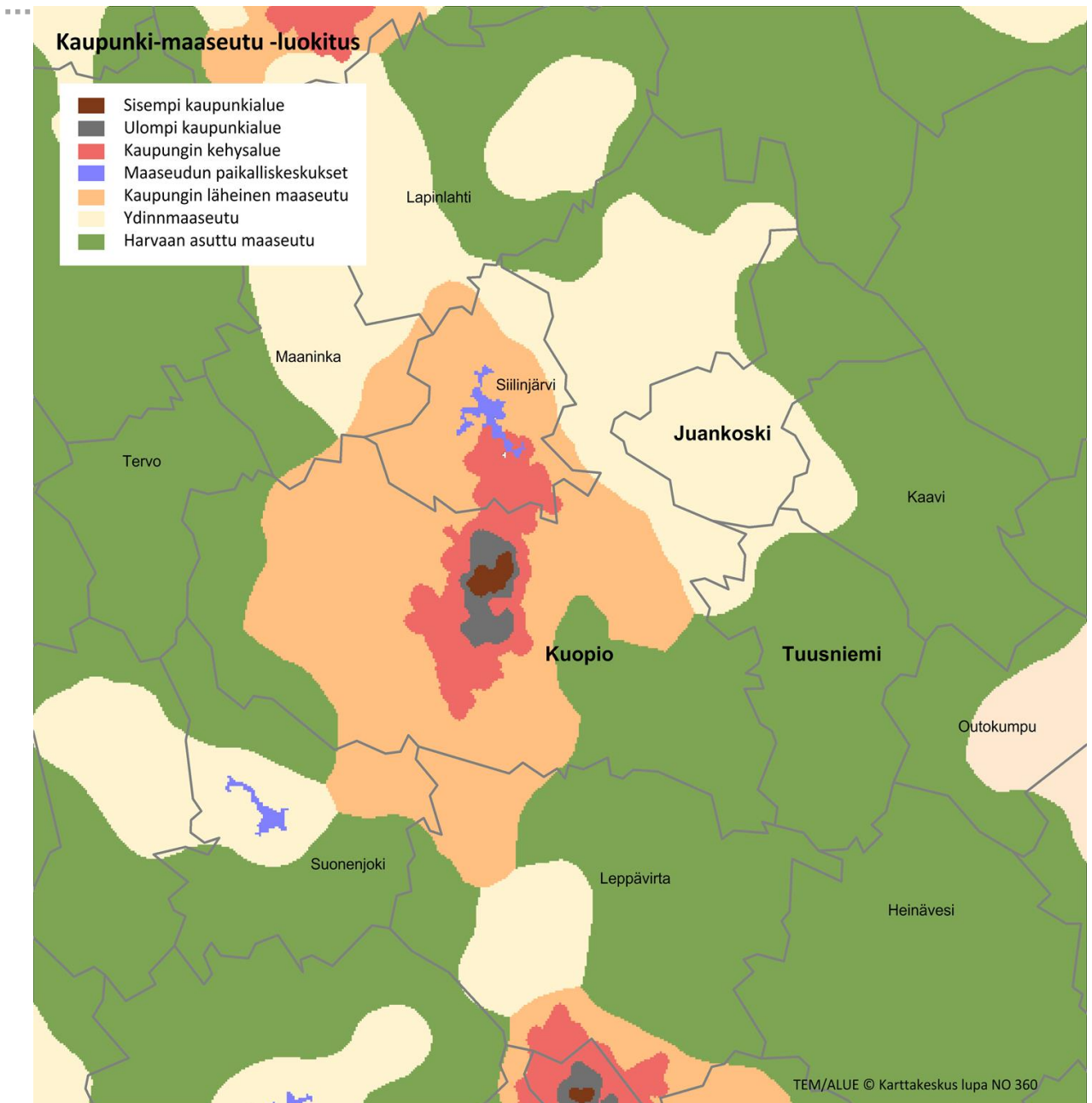
Siilinjärven ja Kuopion keskustojen välillä on yhtenäinen kaupungin kehysalue, joka jatkuu myös Kuopiosta etelään vitostien linjausta noudatellen. Kuopion keskustan ruutukaava-alue on sisempää kaupunkialuetta ja sen ympärillä suurin piirtein Päivärannan ja Petosen välinen alue on ulompaa kaupunkialuetta. Ulompaa kaupunkialuetta ympäröi laaja ydinmaaseudun alue. Kuopion länsireuna ja Vehmersalmen alueet ovat harvaanasuttua maaseutua.

Suonenjoen keskustan ja Iisveden taajama muodostavat maaseudun paikalliskeskuksen. Lempyyn seutu lähellä Kuopion rajaa on kaupungin läheistä maaseutua. Suonenjoen ja Rautalammin yhdistävä alue on ydinmaaseutua. Suonenjoen pohjoiskärki ja eteläiset osat ovat harvaan asuttua maaseutua.

Maaningan (1.1.2015) ja Juankosken (1.1.2017) liittyessä Kuopioon kaupungin maaseutumaiset alueet lisääntyvät huomattavasti. Juankosken pinta-alasta karkeasti puolet on ydinmaaseutua. Juankosken koillisosa ja Maaningan lounaisreuna on harvaan asuttua maaseutua. Maaningan eteläiset alueet Siilinjärven rajalla ovat ydinmaaseutua.

Kuva 2. Kuopion, Siilinjärven ja Suonenjoen väestön jakautuminen nelioikilometri -karttaruuduittain, Suomen ympäristökeskus.

Kuva 3. Kuopion, Siilinjärven ja Suonenjoen aluetypologia, Suomen ympäristökeskus.

Liite 1: MVA- työpaja Siilinjärvellä 9.3.2015

TYÖRYHMÄ 1: PALVELUT

Hyvät palvelut halutaan säilyttää

Siilinjärvellä koetaan, että siellä on tällä hetkellä hyvät palvelut. Palveluiden arvellaan huonontuvan (tai katoavan kokonaan) kuntaliitoksen myötä. Loppuvatko liitoksen myötä Etelä- Siilinjärven palvelut kokonaan ja käsketään ihmisiä asioimaan Kuopiossa.

Joustava maankäyttö halutaan säilyttää

Maankäyttöön liittyvät rajoitteet muuttuvat ja niihin on vaikeampi vaikuttaa. Mikä vaikuttaa myös mm. yritystonttien sijoittumiseen. Asuminen ja rakentamiseen liittyvät päätökset ratkaisevia, Siilinjärvellä tulijoita olisi, mutta sitä ei mahdollisteta. Kuuslahdelle on tulossa kyläkaava. Asumisen pelätään liitoksen myötä keskittyvän Kuopioon. Itsenäisenä pystytään vaikuttamaan paremmin maankäyttöön ja näin myös mahdollistamaan yritystonttien sijoittuminen. Onko nauhamainen kaupunkiajattelu kuitenkaan hyvä?

Joukkoliikenne ja tiestön kunto turvattava myös reuna-alueilla

Siilinjärvellä on myös kaksi Pali -autoa. Tuleeko raideliikenne-suunnitelmat toteutumaan? Joukkoliikenne etenkin sivualueilla kärsii. On kuitenkin kehitteillä uusia ratkaisuja (mm. kimppakyytijärjestelmä). Alemman tieverkon kunnossa pito tärkeää > biotalous. Kunnassa tuetaan yksityisteiden kunnossapitoa hyvin. Vaikuttaminen vaikeampaa, jos liitytään Kuopioon.

Siilinjärven erityispiirteet

Lentokenttä ei tuo lisäetua Siilinjärvellä, eikä kentän merkitys kasva liitoksen myötä. Varuskunnan sijainti Siilinjärvellä on vahvuus. Liikenteellisesti Siilinjärvi on hyvällä paikalla.

Laadukkaat terveyspalvelut halutaan säilyttää: Terveyspalvelut tuotetaan tehokkaammin, edullisemmin ja paremmin jo nyt itsenäisenä kuntana

Kuinka paljon ihmisiä käyttää Vuorelassa terveyspalveluja ja miten kävisi liitoksen myötä? Saisiko aikoja enää niin joustavasti ja ripeästi? Esim. kodinhoitajien reissuvihkot Kuopio poisti käytöstä tietosuojan vuoksi. Siilinjärvellä nämä käytössä ja koetaan hyvänä käytäntönä.

Vanhusten ja vammaisten palvelut ja sosiaalipalvelut halutaan

.....

**säilyttää hyvällä tasolla ja päätöksen teko säilyttää lähellä.
Vanhusten palveluiden laadusta halutaan huolehtia ja
varmistaa myös kotihoito.**

Päätöksen teko karkaa Kuopioon. Miten käy koulujen? Kouluverkon heikentyminen, säilyykö lukio? Itsemääräämisoikeus oman kunnan asioihin tulee pitää. Kuopio keskuksena vain kasvattaa omaa vetovoimaansa ja elinvoimaisuus ja palvelut siirtyvät mukana. Lähidemokratia ei vakuuta, sillä ei ole todellista päätös- eikä vaikutusvaltaa.

Maaseutuosaaminen päätöksenteossa häviää kun yhteys ja kosketuspinta kenttään katoavat.

Yritysten vetovoimaisuus kärsii, työpaikat vähenevät, entä yritysten sijoittuminen jatkossa?

Miten käy liikuntapaikkojen ja harrastusmahdollisuuksien? Kuinka käy Kasurilan rinteiden (jääkö kokonaan Tahkon varjoon).

Asioiden sujuvuus on tärkeää

Sähköinen asiointi lisääntyy, tarvitaan hyvät yhteydet. On huolehdittava, että on käytettävissä myös perinteisesti. Nettikauppa lisääntyy tulevaisuudessa. Asioiden hoitaminen ja asiointi lähellä on nopeaa. Kuopiossa se on hitaampaa ja tuo lisäkuluja siilinjärveläisille.

Kuntaliitos yhtenäistää palvelut ja taksat alueella

Palveluiden tasapäistäminen ja taksojen nousun vaikutus ennaltaehkäisevään toimintaan, harrastuksiin, järjestötoimintaan uskotaan olevan negatiivinen. Saadaanko liitoksella todellisia säästöjä? Selvityksessä olevat luvut eivät ole vertailukelpoisia.

Maaseudun merkitys kasvaa

Maaseudun merkitys tulee tulevaisuudessa kasvamaan. Energiasta ja elintarvikkeista tulee pulaa. Näitä mahdollisuuksia ei saa tarvella.

Maatilojen asema mietityttää: kaavoitetaanko maatalousmaat umpeen? Maatalouselinkeinoon sovittaminen yhteen asumisen kanssa? Itsenäisenä voimme vaikuttaa paremmin.

Vanhuspalveluita halutaan kehittää

Suunnitteilla on PÄRJÄIN- hanke, jonka tarkoituksena on etsiä uusia palvelukuvioita ja -malleja eri toimijoiden kesken. Kohderyhmänä on varttuneempi väestö liittyen lähinnä kotona asumisen tukemiseen.

Yhteistyö järjestöjen, yritysten ja kunnan välillä toimii hyvin

Urheiluseurat toimivat aktiivisesti ja tuottavat palveluja yhteistyössä kunnan koulujen kanssa. Kunta on tehnyt ostopalvelusopimuksia myös 4H:n ja MLL:n kanssa ja tukee myös Fontanellan käyttöä. Kunta tukee nyt järjestötoimintaa : se heikkenee mikäli liitytään Kuopioon. Vaikutukset ennaltaehkäisevään työhön? Yritysten kilpailukyky

huolettaa, jääkö isojen jalkoihin (haasteena kilpailutus).

Yhteistyön kannalta on tärkeää, että kumppanit koetaan samanarvoisina

Yhteistyötä tehdään jo nytkin paljon mm. virkamiesten keskuudessa. Poliittista vastustusta ja vääntöä on enemmän. Jos palvelut tuotetaan kaukana, tarvitaan luottamusta (jos luottamus on kunnossa, välimatka ei ole ratkaiseva). Iso polkee pienemmän jalkoihin! Yhteistyötä halutaan kehittää edelleen. Yhteistyö on tärkeää edelleenkin ja sitä tulee tiivistää. Tämä on myös tahtokysymys.

Mammuttiyksiköt eivät kasvata palvelun laatua eivätkä tulot lisääny. Suuren yksikön edullisuuteen ei luoteta: Etelä- Siilinjärvi on jo esimerkki siitä miten Kuopio sanelee.

- *Onko asukasluku todellakin ainoa joka merkitsee? Muutoinkin kommentti, "jos ei liitytä, se on Pohjois-Savon kehityksen jarruttamista" on kyseenalainen*
- Asioiden hoito on virastoilla hidasta Kuopiossa.
- Kotipolku Oy:n vuokra-asuntojen käyttöaste on 99,86 %. Tippuisiko käyttö jos liitytään Kuopioon?
- Euroopassa on paljon pieni kuntia jotka toimivat hyvin. Miksi meillä on tarve laittaa kaikki samaan? Mikä on tarpeeksi suurta? Valtion talous tekee velkaa - ratkaiseeko kuntarajojen poisto tätä?
- Erityisliikkeet ovat Kuopiossa, niitä kaivattaisiin myös Siilinjärvelle. Se lisäisi oman kunnan muidenkin palveluiden käyttöä.
- *Selvitystyöstä ei ilmennyt oikein mitään uutta.*

Lisääntyisikö kulttuuritarjonta liitoksessa

Kulttuuri tarjonta saattaisi lisääntyä liitoksen myötä. Isompien liikuntapaikkojen kunnossapito saataisi olla parempaa, jos liityttäisiin.

Maaseudun painoarvo voisi lisääntyä kuntaliitoksessa

Maaseutu yhteisrintamana voisi vahvistua ja sen merkitys voitaisiin kääntää vahvuudeksi laajemminkin. Näin vaikutettaisiin näkyvämmiin ja tämä loisi muutospaineet nykyiseen kaupunkikeskeiseen päätöksentekoon ajatteluun.

Toimenpidesuosituksia:

1. Palvelujen järjestämisen laatu ja taso huolestuttaa Siilinjärvellä, jos edetään kuntaliitokseen. Mahdollinen kuntaliitossopimus pitäisi olla riittävän tarkka ja sitova, jotta luottamus palveluiden järjestämiseen säilyy.
2. Lähidemokratian toteuttaminen on tärkeää mahdollisilla liitosalueilla, koska pelätään päätösvallan karkaavan palveluiden järjestämisessä.
3. Aluelautakunnalla on oltava myös budjettivaltaa paikallisiin asioihin, muuten lähidemokratiasta ei ole hyötyä.

TYÖRYHMÄ 2: ELINVOIMAISUUS, YHDYSKUNTARAKENNE JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Elinvoimaisuuteen liittyy mm.

- työpaikat
- viranomastehtävät, lakisääteiset tehtävät
- resurssit kehittämiseen
- houkutteleva toimintaympäristö, asuminen, yritysten odotukset,
- maankäyttö, aluerakenne
- onko Siilinjärvi maaseutua? Ollaanko samaa mieltä aluejaottelusta
- yhteistyöelementit, jotka voisi ottaa käyttöön ilman kuntaliitosta – mikä pitäisi muuttua – vai onko tarvetta.

Nauhakaupunki – idea jo 80 –luvulta

Olisiko meillä Siilinjärvellä nauhakaupunki-ideassa edes mahdollisuutta säilyttää maaseutualuerakennetta. Siilinjärvi on maaseutukunta vaikka asutusrakenteeltaan hyvin tiivis verrattuna moneen muuhun kuntaan. Siilinjärvellä on hyvin vähän puhtaasti maatalousalueita – maatalouden rakennekehitys osaltaan tulee vaikuttamaan joka tapauksessa aluerakenteeseen. Nauhakaupunkiajattelu on kuitenkin maaseudun kuihduttamisajattelua – mitä hyvää toisi? Nauhakaupunkiajattelu on kuitenkin otettava sellaisena kuin on?

Leader- toiminta kehittämisen työkalupakkiin

On jo olemassa ainakin yksi elementti, työkalu, joka voidaan ottaa käyttöön ilman kuntaliitosta – nimittäin Leader- toiminta. On pidettävä mielessä rahoitusmahdollisuudet erityisesti pienille yrityksille.

Elinvoiman määrittely? Miten Kuopion elinvoimaisuus on määritelty, miten mitataan - kunnat erilaisia, kuinka edes voidaan mitata oikein elinvoimaisuutta, kun kunnat erilaisia >on voitava yhteismitallistaa.

Yhteisiä palveluja on käytössä

On jo palveluja, jotka tuotetaan yhteisesti – esim. jätehuolto – ymp. terveydenhuolto. On huoli siitä, miten esim. maatalouselinkeinot voidaan säilyttää – paineita on aina perusmaatalouden osalta. Yhteiset maaseutupalvelut ovat olemassa Siilinjärvellä.

Yrittäjyyttä tuettava – uudet asukkaat – palvelut kehittyvät sitä kautta

Itsenäisenä kuntana on joka tapauksessa tärkeää väestön kasvun hallinta – sijoittaminen hajautetummin koko kunnan alueelle – väljempää rakentamista.

Painopiste asuttamisessa on Etelä-Siilinjärvi ja keskustaajama

Mitoituksen pitäisi olla tonttipolitiikassa ja kaavoituksessa

mahdollistava. Pitäisi muuttaa ohjeistusta ja lupien myöntöpolitiikkaa. Keskustan kehittäminen: onko vain Etelä-Siilinjärvi kiinnostava? Huoli E-Siilinjärven nostamisesta kärjeksi vielä enemmän. Siilinjärven kirkonkylän kiinnostavuus suhteessa Vuorelaan: Kehityskäytävän linjaus?

Väljä ja mahdollistava mitoitus asumisessa tärkeää

Monimuotoinen asuminen on oltava mahdollista – kaikki eivät halua asua taajamassa ja omakotitalossa. Valtakunnan politiikan ja ohjauksen merkitys on huomioitava kuitenkin. Tarvitaanko tarkkaa ja säänneltyä mitoitusta asumisessa sijoittumisessa? – Mitoitusta, joka on hämäävä, sitä ei tarvita, sotkee vain kaikkien ajatuksia ja toimintaa. Rakentamattomat rannat ovat mahdollisuus. Siilinjärven maankäyttöpolitiikka on ollut asukasystävällisistä.

Työpaikkojen määrää halutaan kasvattaa

Työpaikkojen suhteen Kuopio on työpaikkakeskittymänä kiinnostavana – Siilinjärvi taas asuinkuntana – Etelä-Siilinjärvi. Työpaikkakertymää on nostettava ja omien työpaikkojen luominen tärkeää.

Siilinjärvi on sopivan kokoinen

Milloin yhteisöllisyys katoaa, nyt Siilinjärvi on sopivan kokoinen myös ”yhteisen hyvän” ajattelun näkökulmasta. Kuntaa markkinoitu hyvänä asuin- ja lapsiperhekuntana –Brändi. Kunnallisveroa kuitenkin maksetaan jo nyt enemmän ja ollaan kuitenkin kiinnostavia.

Onko maakuntakeskusten kilpailu olennainen asia?

Mikä se kilpailutilanne on Kuopio –Jyväskylä ? Miksi olisi oltava parempi kuin Jyväskylä, mitä siellä on tehty sellaista, josta meidän olisi otettava oppia. Kuntaliitos ei merkittävästi paranna väestön kasvua ja tue näin maakunnallista merkittävyyttä. Verkostoituminen on tärkeämpää kuin kilpailu – näkökulmana yhteisten voimavarojen yhdistäminen ja osattava suhteuttaa globaaliin ajatteluun – menestyminen tässä. Kilpailukyky – miltä osin siis kilpaillaan kansallisella tasolla esim. Jyväskylän kanssa.

Kunnan ja yrittäjien yhteistyö on toimivaa

Yrittäjät –kunta-yhteistyö sujuu nyt mallikkaasti – kynnys muuttaa toimintatapaa, on korkea. Näytöt yrittäjäystävällisestä kunnasta ovat myös mittarein osoitettavissa. Millaista yhteistyötä voitaisiin tehdä esim. elinkeinoneuvonnassa?

Haaste: jos kuntaliitosta ei tule, miten osoitetaan halu tehdä yhteistyötä – maakunnallinen vastuunkanto?

Pelkona asetelmat – luottamus siihen, että tehdäänkö aidosti yhteistyötä – jos kuntaliitos ei toteudu, voi syntyä tarve esim.

.....

maakunnalliseen ohjaukseen. Tunnistetaan jääräasenne – on pitkät perinteet, joiden pohjalta vielä tehdään kuntapäätöksiä. Haluaako Kuopio liittyä Siilinjärveen?

Siilinjärvi-Kuopio oireyhtymä

Siilinjärvi on ollut Kuopion tärkein kasvukumppani jo nyt ja aikaisemmin – ei toisi merkittävästi uutta vetovoiman elementtejä. Mielummin niin, että syntyisi vielä lisää Siilinjärven tyyllisiä kasvualueita. Miksi kilpailu on hankala Kuopiolle – isommalle? Panos yhteisen kehittämisen eteen. Kuopion menestyminen on ehto myös Siilinjärven kehitykselle – tämä on tiedostettu ja Siilinjärvi tuonut oman panoksensa tähän kuvioon. Etelä-Siilinjärven kiinnostavuus – katkeruus edelleen olemassa – sitä kautta lähinnä Kuopion intressissä. Miten alue näyttäytyy ulospäin.

Elinkeinopolitiikka on ollut vireää ja kannustava

Siilinjärvi antaa jo nykyisellä toiminnallaan riittävästi kasvuneväitä myös maakunnallisesti. Tulevaisuuden yhteiskuntarakenne – toimintaympäristö Kuopion Seutu – on jo olemassa oleva käsite, jota voitaisiin edelleen kehittämällä vahvistaa myös maakunnallista kehitysnäkymää. Käytännön toimenpitein on mahdollista luoda yhteistyörakenteita. Pohjois-Siilinjärvi – on myös kehittämisen arvoinen – Siilinjärvi voi olla vihreä keidas – ja sitä voidaan kehittää samoista lähtökohdista.

Elinkeinopolitiikan painopisteet:

Yaran toiminta turvattava Siilinjärvellä – ympäristön tila huomioiden. Toisaalta Yarakin on vain yksi yritys muiden joukossa vaikka iso tekijä. Yhteistyön paikka on selkeästi olemassa – Huonot esimerkit Harjamäki ja Tarina – petyttiin Kuopion suhtautumiseen – olisi paljon isoja hankkeita, jotka olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa yhdessä.

Kunnan rooli elinkeinopolitiikassa on ollut järkevästi rajattu

Voidaan olla onnellisia siitä, että kunta on ollut pidättyväinen yritysten tukemiseen – huonoja kokemuksia ei ole tullut – kunnan rooli rajoittunut tonttipolitiikkaan. Resursseihin nähden onnistuttu hyvin – on kuitenkin koko ajan panostettava tähän – isompana kuntana on uhka siitä, että tämä hyvä kehitys menetetään.

Kehittyminen tavallaan ”luojan armosta” – miten käy, jos kehityspanoksia olisikin itsenäisenä kuntana lisättävä?

Onko liitos todellinen uhka- sijaintietu aina olemassa.

Kuopion tavoite: 145.000 asukasta – 63% maakuntaliiton päätösvallasta.

Mikä ajatusrakennelma tästä muodostuisi maakunnassa – onko järkevää kehitystä maakunnan kokonaisuuden kannalta?

Toimenpidesuosituksia:

1. Koulutusta Leader -hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen sekä järjestöille että yrityksille.
2. Palvelujen tuottamiseen uusien tapojen kehittämistä yhteistyössä kunnan ja järjestöjen kanssa.
3. Mahdollisuus väljään rakentamiseen tulee säilyttää kaavoituksessa ja suunnittelussa.

TYÖRYHMÄ 3: DEMOKRATIA JA IDENTITEETTI

Edustuksellinen demokratia

- Päätöksenteko vieraantuu kuntalaisista ja toisinpäin, koska uuteen kuntaa tulisi vain 59 valtuutettua (nykyisin Kuopiossa 59 valtuutettua, Siilinjärvi ja Suonenjoki yhteensä 71 valtuutettua)
- Kuopiolla olisi äänenemmistö > äänestäminen pitäisi "keskittää", jotta saadaan "omia" päätöksentekijöitä
- Päätöksenteko olisi kauempana ja tuntemattomampaa, vaikuttamismahdollisuudet huononisivat
- Päätöksenteon etäännyminen voi laskea myös kiinnostusta vaaleihin: *"Mitä kauemman päättäminen menee, sitä vähemmän hallintoalamaisia kiinnostaa demokratia, jos ei päästä vaikuttamaan sitäkään vähää, tulee passivoituminen"*
- Kuka päätöksiä tekisi ja miten päätökset vaikuttaisivat Siiliin?
- Yhteydenoton kynnyks valtuutettuihin kasvaa ja lähidemokratia häviää (*"ei voi enää ottaa hihasta kiinni"*)
- Siilissä kuntalaisilla on nyt mahdollisuus olla yhteydessä esim. toritapahtumissa valtuutettuihin, mutta tämä tulee lakkaamaan liitoksen yhteydessä
- Hallinto- ja päätöksentekokulttuureissa valtava ero Kuopiossa ja Siilinjärvellä: kyykyttäminen mukana Kuopion toiminnassa, Kuopio sanelee ehtoja, ei anna liikkumavaraa (juontaa 60-luvulta, Väänälänranta ja Vuorela liitettiin Kuopion mlk:aan) > Kuopion tyyli "tulette vielä kyykyssä meille" iskee vastaan!
- Edustajat eivät välttämättä edes tiedä mistä päätetään
- Kuntaliitos on "kokoomuslaista ajattelua", "liika demokratia pahasta" -> luottamus systeemiin on helposti nolla, toimintaympäristön tuntemusta ei ole
- Selvityksessä erikoinen näkökulma: mitkä ovat demokratian toteuttamisen kustannukset?
- "Demokratiatyöryhmää vietiin kuin pässiä narussa": keskustelua ohjattiin selvittäjän toimesta kustannusten suuntaan (työryhmässä mukana olleen mielipide)
- SWOT-analyysi oli hyvä

Aluelautakunnat: lähtökohta

- Aluelautakuntamallin lähtökohtana oli asetelma: Kuopio vs. Siili ja Suonenjoki (Huom: Kuopion mielestä tätä ei tarvita, idea oli että Siilinjärven ja Suonenjoen ääni kuuluisi edes jotenkin, koska valtuustossa vain vähän paikkoja)
- Aluelautakunta-ajatus lähti siitä, miten nostetaan äänestysaktiivisuutta ja demokratiaa: "aluelautakuntavaalit" olisivat samaan aikaan kuin kuntavaalit (raportissa ei avata tätä asiaa)
- Kuopiolaiset eivät halunneet omaa aluelautakuntaa alueelleen (koska on jo nykyiset päättäjät)
- Huom: Selvityksessä aluelautakuntamallin ajatus oli, että vaikka ltk:lla ei olisi budjettivaltaa, niin lautakuntaa pitäisi kuulla asioissa, jotka koskettavat ko. aluetta
- >on kaksi eri asiaa "kuunnella" ja "kuulla": kukaan ei jaksaa osallistua, jos ei ole mitään vaikutusta

Aluelautakunnat: budjetti

- Valta ilman rahaa ei ole valtaa: aluelautakunnalla on oltava mahdollisuus vaikuttaa tärkeisiin asioihin
- Jos euroja ei ole käytettävissä, aluelautakunnat ovat puuhastelua!
- Mitä asioita päätettäisiin? Jos ei ole rahaa, ei ole asioitakaan!
- Lautakunnilla on oltava rahaa, muuten demokratiavaje on nimellisesti ja kuvitteellisesti täytetty ja toiminta kuihtuu kun ei ole valtaa tehdä päätöksiä
- *"Aluelautakunnat ja vastaavat: ihan höpö höpö, keskustelukerhoja!"*
- *"Aluelautakunta tms. ovat sama kuin kyläyhdistys: menee kuka sattuu joutumaan tai joutumaan, onko mitään virkaa, eihän se ketään kiinnosta, jos ei ole mahdollisuus edes päättää mitään, kaikilla on aika kortilla" tai "pelkästään näennäinen tai teennäinen, että näin pääsette vaikuttamaan"*

Lautakunta-alueet ja jäsenten valinta:

- Kuinka aluelautakuntiin valitaan ihmisiä: pitäisi olla vaaleilla valittuja poliittisia henkilöitä, vai pitäisikö?
- Pitäisi määritellä, mikä on kylä tms. alue: eri alueet/kylät eivät voi keskittää yhteen päätöksentekoaan, alueet ovat erilaisia ja eri asiat ovat tärkeitä
- Jotta paikalliset ihmiset saisivat ääntään kuuluviin, on oltava enemmän alueita: *"Siiliä ja Maaninkaa ei voi niputtaa, ovat niin erilaisia alueita"*
- Toimintaympäristön tuntemus on kylillä paras; toisten tapoja ja tottumuksia ei tunneta

Aluelautakunnan hyödyt vai onko niitä?

- Voiko toimintatapoja kehittää/muuttaa ja saadaanko uusilla toimintatavoilla oikeasti hyötyjä tai tavoiteltuja kustannussäästöjä?
- Tavoitteena on ohentaa päätöksenteon tasoja, mutta

aluelautakuntamalli ei sitä tee (jos tulee uusi hallintotaso, jolla ei ole sanomista oikeastaan mihinkään, ei tule kustannussäästöjä)

- "demokratiakustannukset" ovat Siilinjärvellä pienet
- Keskitetysti voi olla kustannustehokkaampaa kyllä, mutta...

Kuntalaisten osallistuminen ja vaikuttaminen

Miten kuntalaiset voivat tällä hetkellä Siilissä vaikuttaa?

- Kunnan sivut toimivat eli sähköinen puoli toimii. Löytyy tietoa ja yhteystiedot (mm. facebook)
- Tietoa saa henkilökohtaisesti ja päättäjät tunnetaan ja heiltä on helppo kysyä (kuntalaiset kertovat asioista kauppareissuilla jne.) ja luottamushenkilöitä tavataksaan ei tarvitse varata aikaa, mikä Kuopion kokoluokassa tämä ei olisi enää mahdollista.
- Paikallislehdestä löytyy hyvin tietoa, lisäksi kuntalaisten kuulemiset
- Kylätoimikuntien ja -yhdistysten kautta kuunnellaan kyliä ja jopa kysytään lausuntoja alueen asioihin: Aluelautakunnilla hyvä tarkoitus, mutta tuskin toteutuu

Mitä muita/suoran demokratian keinoja vaikuttaa kuin kuntavaalit? *"Voi äänestää jaloilla eli muuttaa pois!"*

- Uuden demokratian muodot etenevät hitaasti
- Facebook on hyvä, avoin väline (valtuutetuille tulee yksityisviestejä paljon facebookissa)

Miten nuoret otetaan huomioon? Ottavatko nuoret yhteyttä päättäjiin?

- Nuorten aktiivisuus: nuoret katoavat, lähtevät opiskelemaan, mutta 25-v toivottavasti tulevat takaisin, jos on töitä
- Nuoret otetaan Siilissä hyvin huomioon, lautakunnissa on nuorisovaltuustonjäseniä, jotka ovat myös aktiivisia.
- Pitää keksiä uusia tapoja (suljetut keskusteluryhmät facebookissa, tosin face alkaa olla vanha juttu nuorten keskuudessa)
- Kouluissa pitäisi aktivoida nuoria paikalliseen vaikuttamiseen

Vanhus-, vammais- ja nuoriso neuvosto/valtuusto ja Siilin edustus niissä?

- Ei tulisi toimimaan, koska ei ole julkista liikennettä (vanhus ja vammaisneuvostolle olisi jo ihan käytännön este)
- Kuopion valtuustossa olisi vain 4-5 edustajaa: ääni hukkuu sinne. Lautakunnissa vielä vähemmän edustusta, vaikutusvalta pienenee edelleen...

Mitä kylä/järjestö/harrastustoiminnalle tapahtuu liitostilanteessa?

- Eri järjestöjen ja jäsenten ääni pitää kuulua
- Tapahtuisiko yhdistymistä ja alueelliset yhdistykset katoaisivat?

- Järjestöjen yhteistyö kärsisi, jos säännöt/lait eivät sallisi toimintaa
>Tämä voi passivoida ihmisiä (esim. metsästysseuroissa kuntarajat eivät rajoita, kun on toiminnasta hyötty kaikki)
- Järjestötoiminnan näkökulmasta liitos saattaisi tuoda hyvää, miten yhteistyötä voidaan tehdä, kun ei kuitenkaan liitytä, järjestötoiminnan yhteistyötä pitäisi ehdottomasti lisätä

Miten järjestöjen yhteistyö tulisi muuttumaan?

- Siilissä ollaan avoimempia yhteistyölle kuin Kuopiossa
- Siilinjärvellä on me-henki ja se vain vahvistuu
- Kuopion kanssa ei ole vielä oikein synkannut: *"ensin pitäisi seurustella ja vasta sitten mennä naimisiin"*
- Kommentti Kuopiosta: *"liitos olisi pitänyt tehdä 20 vuotta sitten, että olisimme säästyneet saaristokaupungin rakentamisella"* eli Siilinjärvi on tehnyt palveluksen Kuopiolle;)

Mikä on kuntalaisen oma vastuu vaikuttamisessa?

Miten asukas saisi äänensä kuuluviin? *"demokratia näkyy niin, että edustajalle purnataan, mutta tosi on, että yhden ihmisen asia ei etene siitä mihinkään"*

Kuinka kylien ja maaseudun ääntä Siilissä parannetaan?

- Kyläparlamentti löytyy, kyläsuunnitelmia hyvin
- Kylätaloa suunnitellaan Panninniemeen
- Toisaalta yhdellä kylällä toiminta ei lähde käyntiin (ihmisiä ei kiinnosta kylätoiminta, alue jossa ihmiset eivät oikein tunne toisiaan ja on paljon uusia asukkaita)
- Vapaaehtoistoiminta on haastava juttu (kylätoimintakin on sitä). Aktiiveille tulee helposti liikaa hommaa ja he väsyvät.
- Maaseutuohjelmapirosessi on hyvä, monipuolisesti porukkaa mukana, strategia hyvä, kehittämistoimenpiteet myös hyviä: samanlaisesta mallista olisi apua tässäkin prosessissa eli pohdittaisiin maaseudun kokonaisvaltaista kehittämistä.
- Siilinjärvi on erilainen alue, koska ei harvaan asuttua/syrjäistä maaseutua.
- Pitäisi saada mahdollisuuksia rakentamiseen jne.
- Kyläyhdistysten toiminta ja sopivan kokoisten yhteisöjen syntyminen>>Siilissä valmiina tiivis maaseutu joka luo yhteyksiä/yhteistyötä, joka tuo hyvinvointia
- Samanlaista yhteisöllisyyttä ei synny esim. kun laajennutaan 5-tietä pitkin pohjoiseen
- Ihmisille annettava mahdollisuus tehdä asioita oman hyvinvointinsa eteen
- Esim. Kainuussa hanke: maaseutukylällä emäntä yksinasuvan vanhusten tukijana, palvelusta maksavat omaiset, pystytään järjestämään apua, ei tarvitse olla terveydenhuollon koulutusta

- Huom. Maankäyttöä asiaa ei tuotu keskusteluun kuntalaisille eikä valtuutetuille, siksi ei noussut isoksi asiaksi

Lähidemokratia ja palvelut

- Kun ihmiset mieltävät/tottuvat tiettyyn paikkaan mistä palvelut haetaan, he hakevat ne sieltä aina
- Osa ostaa periaatteesta ostoksensa Siilinjärveltä: tämä varmasti heikentyisi liitostilanteessa
>>Haetaan "maaseudun palveluiden säilyttämishanketta" (syrjäinen maaseutualue, Rautavaara yms.)
- Pohjois-Savon liitto keskusteluttaa sote- asioissa >> keskustelu on aidompaa, kuin jos se lähtisi Kuopion aloitteesta
- Lakkautettujen kyläkoulujen (ja muiden tyhjilleen jääneiden rakennusten) käyttö palvelujen tarjonnassa (lastenhoito yms.)
- Entiset kuntataajamat olisivat vain syrjäkyliä (eivät ole säilyneet esim. Nilsissä)
- Suurin pelko Vuorelassa, että palvelut häviäisivät: *"Vuorelan palvelut siirtyisivät Kuopioon tai Siiliin, näinhän siinä käy"*
- Mitä tehdään terveyskeskukselle, laajennetaanko? jos kuntaliitos tulisi, pitäisi pohtia missä se on?
- Etelä-Siilinjärvellä yhteistyön kehittämistä palveluasioissa, vaikka kuntaliitosta ei tulisikaan (koulu, päivähoito, terveyspalvelut)
- **Yhteiskunnallinen yritystoiminta** olisi hyvä idea, mutta kuntaliitostapauksessa pitäisi selvittää työnjako Kuopion kaupungin liikelaitoksien kanssa.
- Hanke tulossa: yhteiskunnalliset yritykset tuottavat palveluita alueellisesti (esim. Vuorelassa)
>>Töitä tehtävä, että kolmas sektori saadaan mukaan palveluntuotantoon
>>Toimijoita ja ratkaisuja löytyy, jos aidosti otetaan yhdistykset ym. mukaan suunnitteluun
>> Tulevaisuudessa juuri 3. sektoria otetaan enemmän mukaan
- Kuntalaiset ja 3. sektorin yhteistyö (kotona selviytyminen, omatoimisuuden lisäämistä) toisi verorahojen säästöä (kunta tekee näiden kanssa yhteistyötä ja näin tulee säästöä)
- Paljon asioita hoidetaan kotona ja sähköisesti >> mahdollisuus asua kotona pitempään
- Palveluja jatkossa tuotettava uudella tavalla (esim. hyvinvointi-TV)
- Entä lainsäädäntö ja etuuksien karsiminen (esim. subjektiivinen päivähoito-oikeus). Jos potilas ei ota vastuuta omasta hyvinvoinnistaan, tarvitseeko yhteiskunnan hoitaa kaikkea?
- Turvallisuuspalvelut?
- Entä esim. teatteri, kuka käyttää? (asiakkaita Kuopion ulkopuolelta)

Identiteetti

Mitä identiteetille tapahtuu mahdollisessa kuntaliitoksessa?

Identiteetin häviäminen on turha pelko, se säilyy nimistössä ja puheessa: esim. "mennään Vehmeriin" (ei Kuopioon)

Entä miten kuntaliitokseen suhtaudutaan, jos uuden kunnan nimi olisi Siilinjärvi? >>madaltaisi kynnystä liitokseen (liittyy identiteettiin!)

"Toisaalta, vaikka liityttäisiin Kuopioon, asumme edelleen Siilinjärvellä"

"Siilinjärvi-nimellä positiivinen imago, me hoidetaan asiat hyvin"

Illan äänestys: tarvitaanko Siilinjärvellä kansanäänestys kuntaliitoksesta?

- Kyllä, mutta kussakin kunnassa erikseen oma (koska Kuopiolla selkeä ääni/hlöenemmistö)
- Kyllä, voidaan äänestää, mutta äänestys on turha eli tulos tiedetään
- Kansanäänestys näyttäisi ollaanko niin yhtenäisiä miltä kuulostaa
- Esim. Kuopiosta Vuorelaan muuttaneet voivat olla sitä mieltä, että pitäisi liittyä (*"Vuorelan terveydenhoito katoaa hyvin todennäköisesti, jos liitytään"*)
- Esim. Ranta-Toivala ja Siilinjärvi: kuntaraja halkoo alueen

Häviääkö yhteisöllisyys: mihin samaistutaan?

Onko Uusi Kuopio jo liian suuri?

- Nyt Siilinjärvellä keskimääräistä parempi äänestys-%.

"Jos Kuopio haluaa liittyä Siilinjärveen, tämä ok😊"

"Olennaista on, paljonko meillä edustajia tulevan kunnan hallinnossa, nimellä ei merkitystä"

Toimenpidesuosituksia:

1. Kuntaliitoksen suurimpana esteenä vaikuttaisi olevan Siilinjärven ja Kuopion välinen luottamuspuola, joka juontaa juurensa ehkä pitkienkin aikojen takaa. Jos syvempää yhteistyötä ja kuntaliitosta halutaan aidosti edistää, niin pitäisi ryhtyä rakentamaan pitkäjänteisesti keskinäistä luottamusta ja etsimään yhteistä etua asioiden hoidossa.
2. Mahdollisesta kuntaliitoksesta on järjestettävä kansanäänestys.
3. Maaseudun palvelujen uusien muotojen etsimistä voisi kokeilla esim. kehittämishankkeena yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.
4. Siilinjärvellä voisi tutkia olisiko paikkakunnalla edellytyksiä yhteiskunnallisen yrityksen perustamiseen.

Liite 2: MVA-työpaja Suonenjoella 11.3.2015

TYÖRYHMÄ 1: PALVELUT

- Kunnan tehtävä on lasten juurruttaminen paikkakunnalle – liikenneyhteydet – koulut- opiskelu
- Terveyspalvelut – heikkenevätkö – nyt tuotetaan laadukkaasti ja kustannustehokkaasti- esim päivystys loppuu klo 18.00 – miten hoito järjestetään tämän jälkeen?
- Terveyspalvelut ja koulupalvelut heikkenee liitoksen myötä. Katoaako vuodeosasto?
- Vanhustenhuolto – kotipalvelut – yrittäjyyden kehittäminen – pienet yritykset ja niiden toimintaedellytykset
- Lainsäädännön tulisi tukea yksityisten palveluiden kehittymistä Keskustelu Valtio – kunnat – työnjaosta palveluiden tuottamisen ja verotuksen osalta – parantaisiko kuntaliitos tätä asetelmaa?

Tiestöt täytyy pitää kunnossa

Tiet ja tiestön kunnossapito on pidettävä kulkukelpoisella tasolla, liikenne yhteydet muutoinkin, koska niillä on merkittävä vaikutus elinvoimaisuuteen.

Kilpailutuksissa hinta ratkaisee

Suurilla hankinta-alueilla pienten yritysten mahdollisuudet heikkenevät kilpailussa isoja vastaan. Itsenäisenä voidaan vaikuttaa enemmän. Tuetaan paikallisia yrittäjiä ja jätetään eurot paikkakunnalle.

Rakentamiseen maalaisjärkeä ja alueellisia ratkaisuja

Pelätään palveluiden karkaavan Kuopioon. Jos liitytään Kuopioon, jääkö Suonenjoelle vain palvelupiste?

Rautatie ja junaliikenne muutoinkin ovat tärkeää Suonenjoelle. Pendelöinti.

Mitkä ovat todelliset kulut, kun välimatkaa on paljon?

Mikä on riittävän suuri? Liitetäänkö tulevassa Kuopio Jyväskylään?

Huoli kouluista. Lukio ja kyläkoulut katoaa.

Itsenäisenä voitaisiin miettiä uuden tyyppisiä ratkaisuja kyläkouluille - > esim. monitoimitalot.

Päiväkotit ja alakoulu samoissa tiloissa ja muuna aikana aktiivisten järjestötoimijoiden käytössä.

Päivähoitopaikkoja puuttuu nytkin 30 lapselta.

Yritys Oma Suonenjoki Oy

Miten toimittaisiin kunnassa tehokkaasti yritysmäisellä asenteella?

Suonenjoella on halu elää itsenäisenä eteenpäin. Tulevaisuuden veronkorotukset huolettavat.

Kesäasukkaiden palveluun pitää panostaa

Kesäaika on tärkeä. Mansikan tehokkaampi hyödyntäminen. Mansikka karnevaaleissa kehittämisen paikka. Kesäasukkaat tuovat lisää ostovoimaa ja käyttävät paikkakunnan palveluita.

Palveluiden parantamiseen panostusta

Paremmen palvelun Suonenjoki hanke. Vastaavia pitäisi viritellä lisää. Enemmän yhteistyötä ja verkostoitumista. Kuntaliitos ei tuo lisäarvoa. Tasapäistäminen -> säädökset ja määräykset. Se mikä toimii Kuopiossa, ei välttämättä toimi Suonenjoella.

Suonenjokelaisten pitäisi arvostaa enemmän omia vahvuuksia

Suonenjoella ollaan passiivisia ja sokeita omille asioille, emme osaa arvostaa ja hyödyntää vahvuuksiamme. Henkinen kysymys, paikallinen aktiivisuus.

Aktiivista tonttimarkkinointia kaivataan

Tonttipankki- tonttipörssi, kaupungin sivulle. Kaikki yksityisetkin näkyville. Maalla asuminen mahdollistettava. Voisiko markkinointia tehostaa? Ihmiset haluavat elää edelleen maalla, isommat 1ha tontit. Uudet nettisivut suunnitteilla kaupungille, voisiko tonttimarkkinoinnin ottaa huomioon samalla.

Ennaltaehkäisevä toiminta kunniaan

Ennalta ehkäisevään toimintaan tulisi panostaa enemmän terveydenhuollossa. Uusia tapoja toteuttaa tulisi miettiä. Järjestötoimijat aktiivisesti mukaan. Sopimuksellisuus.

Vanhustenhoidon laatuun panostettava

Omaishoito palvelut tärkeitä, henkilökohtaiset avustajat, kodinhoito ja vanhusten hoitotyö. Kotona-asumisen mahdollistaminen on tärkeää, mutta se vaatii hyvää kotipalvelua. Yksityiset hoivakodit voisivat olla tulevaisuudessa tärkeitä yrityksiä seudulle.

Palvelusetelin käyttöönotto on takkuillut

Suonenjoki on yrittänyt ottaa palveluseteliä käyttöön siinä onnistumatta. Isossa Kuopiossa tämä voisi toimia. Mikä kiire liitos kuvioilla? Uuden hallituksen linjaukset ei ole vielä tiedossa valtiotasollakaan.

Toimenpidesuosituksia:

1. Yritys Oma Suonenjoki Oy -asennetta toimintojen kehittämiseen yritysmäiseen ja tehokkaaseen suuntaa.
2. Ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon voisi kehittää uusia muotoja yhteistyössä järjestöjen esim. urheilu- ja harrastusseurojen kanssa yhteistyössä.

TYÖRYHMÄ 2: ELINVOIMAISUUS, YHDYSKUNTARAKENNE JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ:

Elinvoimaisuuteen liittyy mm.

- työpaikat
- viranomaistehtävät, lakisääteiset tehtävät
- resurssit kehittämiseen
- houkutteleva toimintaympäristö, asuminen, yritysten odotukset,
- maankäyttö, aluerakenne
- onko Suonenjoki maaseutua? Ollaanko samaa mieltä aluejaottelusta
- yhteistyöelementit, jotka voisi ottaa käyttöön ilman kuntaliitosta – mikä pitäisi muuttua- vai onko tarvetta.

Valtionhallinnon toimilta odotetaan ennakoitavuutta

Valtionhallinnon toimenpiteiden ailahtelevuus haittaa elämää paikallistasolla esim. soteratkaisut tai niiden puute. Ennakoitavuus olisi hyvä asia.

Poliisi säilytettävä paikkakunnalla – Valtionhallinnon palveluiden uudelleen järjestäminen osalta jo hyviä esimerkkejä, jotka toteutuneet itsenäisen kunnan aikana. Valtionhallinnon työpaikat jo hävinneet – palvelut siirtyneet verkkoon. Sama keskittämiskehitys havaittavissa myös Itä-Suomen yliopiston, Savon koulutuskuntayhtymän ja Savonian ammattikorkeakoulun toimenpiteissä. Kiihdyttäisikö kuntaliitos tätä kehitystä?

Huoli palveluiden säilymisessä

Pienet asiat kuntalaisten arkielämässä ovat merkityksellisiä, rakentavat alueen elinvoimaisuutta. Pieniä, hyvätasoisia erikoisliikkeitä – asiakkaita käy myös laajemmalta alueelta.

Elintarviketeollisuus ehdoton vahvuus – asiakaslähtöinen kehittäminen kärkenä

Osaaminen elintarviketoimialalla on valtakunnallisesti merkittävä, mm. Marjaosaamiskeskus. Kolme ämmää: Maito – Metsä – Mansikka ovat Suonenjoen vahvuuksia. Entä metalli?

Ammattikoulutuksen loppuminen hankaloittaa harjoittelijoiden saamista yrityksiin

Savon koulutuskuntayhtymän Suonenjoen yksikön lakkautuksen myötä on huomattu, että yritykset eivät saa enää harjoittelijoita ja jos saadaan, niin ohjaus on huonoissa kantimissa.

Suonenjoen yhdyskuntarakenne on hyvä

Yhdyskuntarakenne on tasapainoinen – maaseutu/kaupunki.

Elinkeinopalvelut ja tutkimus halutaan turvata seudulla

SavoGrow – miten sen käy? On koettu hyväksi elinkeinoyhtiöksi, jolla on selkeä tehtävä yrityskentässä. Tutkimustoiminnan tulevaisuudesta paikkakunnalla ei ole varmuutta. Yritysneuvojilta odotetaan aktiivista yritysten etsintää, yritystonttien markkinointia ja neuvontaa.

Kuntaliitoksen voisi olla myös etuja

Kuopion kehitys etelään on nähtävissä. Kuopio on lähellä joka tapauksessa. Yritysten sijoittumisen kannalta plussaa voisi olla Kuopiota edullisemmat tontit, markkinoinnin ja aluemarkkinoinnin voimistuminen - toisiko hyötyä Suonenjoelle. Voidaan pohtia myös, onko kaikki negatiivista, jos liitytään Kuopioon?

Kuntaliitoksen mahdollisia haittoja

Kuopio on jo niin suuri, ettei se tarvitse enää uusia alueita kuten Suonenjokea. Tulisivatko uudet yritykset kantakaupunkiin? Yrittäjät näkevät liitoksen uhkana esimerkiksi kilpailuttamisen kautta. Karttulan huono esimerkki pohjalla ei kannusta. Miten käy Suonenjoen mansikka – brändin? vertaa Tahko ja Nilsiiä. Uhkana nähdään hyvän yrittäjähengen katoamisen, jos liitytään. Lentokentän alueen kehittämisessä ollaan jo myöhässä.

Isompien yritysten toimintaan kuntaliitos ei vaikuta

Toisaalta on myös huomioitava, ettei kuntaliitos vaikuta millään lailla osaan isommista yrityksistä. Paikkakunta on vain nimi. +/-Yritystoiminnan kaksinapaisuus (isot/pienet) on seikka, joka voi aiheuttaa sen, että vaikutus yritystoimintaan on neutraali.

Suonenjoella on jo olemassa oleva visio aluerakenteen kehittämisestä – Aseman seutu mm. miten tämän vision toteutumisesta voidaan huolehtia, jos vaikuttaminen ja päätökset katoavat Kuopioon.

- Maapoliittinen ohjelma – päätösvallan säilyttäminen paikallistasolla vaikka esim. aluelautakunnan kautta. 60 % maakunnallisesta päätösvallasta olisi Kuopiolla –
- Vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutukseen Liikenneviraston suuntaan voisi parempaa
- Suonenjoella useita hankkeita, jotka edellyttäisivät laajempaa näkemystä ja toimijatahoa onnistuakseen. Ovat merkittäviä hankkeita Suonenjoen elinvoiman kehittymisen kannalta: Aseman seutu, rautatie ja se, että junat pysähtyvät myös, tiestö, myös muut kuin 5 -tie. 9-tie, lähijunaliikenne – Kuopion työssäkäyntialueet – Savilahti, Neulamäki – Matkus
- Suonenjoella useita kehittämisen painopisteitä, jotka kaipaavat toisaalta leveimpiä hartioita, tiivistä vuoropuhelua valtiovaltaan päin, mutta usko siihen, että kuntaliitos auttaisi näitä asioita, ei ole

kovin suuri.

- Mikä vaikutus kuntaliitoksella olisi valtakunnallisten kasvualueiden kehittämiseen – miten uusi Kuopio hyötyisi tästä?
- Lempyy – maaseutuasumisen kehittäminen.
- Voitaaisiinko hyödyntää Rautalammin kansallispuiston kehittymistä?
- Jo olemassa oleva osaaminen elinkeinojen kehitystoiminnassa on säilytettävä – Karttulan huono esimerkki huolettaa.
- Mainittiin, että halutaan myös Kuopion kehittyvän.

Kuntien välinen luottamus ratkaisee kuntaliitoksen toteutumisen

Lupaukset eivät pidä, huonot kokemukset taustalla –
LUOTTAMUSPULA!!! Kehityksen aikajana Kuopion suuntaan 10 vuotta?

Katoaako paikallistuntemus päätöksenteosta

Huolettaa päätösten laadukkuus, paikallistason olosuhteiden ja tiedon siirtyminen päättäjille ja niistä tiedottaminen. Suonenjoella monipuolinen yrityskulttuuri, joka nähdään vahvuutena – miten saadaan säilymään liitoksessa.

Savon kanava kuntaliitos neuvotteluihin

Vesireitit – kuntaliitossopimuksen ehdoksi Kanavan rakentaminen – rahat tähän.

Laajakaistan eteneminen huolestuttaa

Kuopion nuiva asenne laajakaistan rakentamiseen ei ennusta hyvää maaseutualueiden kehittymiselle.

Toimenpidesuosituksia:

1. Asiakaslähtöinen elinkeinojen kehittämistoiminta on säilytettävä.
2. Elintarvikealan osaamisen hyödyntämistä kehitettävä ja rooli valtakunnallisena toimijana nostettava esiin.
3. Yhteistyötä edunvalvonnassa ja asioiden lobbaamisessa on tiivistettävä naapurikuntien kanssa kuntaliitoksesta riippumatta.
4. Tonttimarkkinointia pitäisi kehittää siten, että Suonenjoella asumisesta kiinnostunut löytäisi helposti yhdestä paikasta alueella myytävät tontit ja asunnot.

TYÖRYHMÄ 3: DEMOKRATIA JA IDENTITEETTI

Edustuksellinen demokratia

- luottamushenkilöiden määrä vähenisi kuntaliitoksen seurauksena (edellisissä liitoksissa ollut väliaikaisia jäseniä): Kuopiossa valtuutettuja 59 (Siilinjärvi + Suonenjoki nyt 71 yhteensä → nämä vähenisivät, Kuopion valtuuston koko olisi edelleen 59)

- miten kuntalaisen ääni saadaan kuulumaan?
- onko nykyinen demokratia näennäistä?
- onko asukkaiden yhteydenotoilla vaikutusta päätöksentekoon?
- syntyy demokratiavaje
- tehtyjen päätösten taakse piiloutuminen kun päättäjät etäänny
- päättäjien pitäisi tulla aluelautakuntien luokse kuulemaan asioita → asiat iskostettava päättäjien päähän → pitää varmistaa, että päättäjistä ainakin tietyt henkilöt tulevat paikalle, esim. nimetyt henkilöt, jotka "vastaisivat" Suonenjoen alueesta
- tarvitaan paikallistuntemusta → kyläpäälliköt virallisiksi
- päättäjät "sylkykuppina"
- vaikutuskeinoja: nettiäänestykset, kuntalaiskuulemiset
- sähköiset yhteydet toimii (langattomat yhteydet) – laajakaista kallis ratkaisu
- aktiivisuus painokertoimena – olisi mahdollista saada 3 – 4 jäsentä Suonenjoelta (tai 1 – 2 toisen ryhmän mielestä) → mitkä olisivat vaikutusmahdollisuudet tämän jälkeen?
- sanomalehtien palstat
- suurinta osaa kuntalaisia ei edes kiinnosta tai ei ole tietoa
- esim. maaseuturyhmä tärkeä kanava saada tietoa kylistä päätöksentekoon
- selvitys pakko tehdä – pakkoselvitys ei ole yleensä tuonut liitosta
- luottamushenkilöt voisivat olla tässä vaiheessa aktiivisempia
- edustuksellisen demokratian toteutuminen riippuu luottamushenkilöiden aktiivisuudesta (ja sitä kautta asukkaiden äänen kuuluminen)
- sote-päätöksenteossa luottamushenkilöitä sitoo usein vaitiolovelvollisuus – vaatii neutraalia linjaa
- uusi maaseutuohjelma tehdään 2016 → ääni kuuluviin
- päätöksenteon pohjana lainsäädäntö → tätä ei tiedetä välttämättä asukkaiden keskuudessa → yleistietoa päätöksenteosta lisää kaikille

Aluelautakunnat

- toteuttaa lähidemokratiaa, "lähidemokratia ei toteudu, jos aluelautakuntia ei ole" (selvityksessä sanottua)
- Kuopio vastustaa - esim. Petoselle tarvittaisiin myös oma väestön suhteessa – toisaalta ovat lähellä palveluja – keskustelu kukkien väristä riittää – maaseudulla tarve on toinen, oikeita, tärkeitä asioita puhutaan
- päätösvalta? "antaa vain lausuntoja, päättää pienistä summista ja asioista" → budjettivalta?
- jos ei ole rahaa ja valtaa, aluelautakunta on turha
- aluelautakunnan kokoonpano ja valinta? kuka saa päättää?
- keskusteluissa aluelautakuntia vaadittiin (Rovaniemen malli), mutta siten, että on oikeasti rahaa → Kuopion edustajta eivät hyväksyneet

tätä

- jos ensin on rahaa → pienenee → lopussa päätökset kukkasipulien väreistä!
- byrokratia tappaa esim. vapaaehtoistyötä (esim. puun sertifiointivaatimukset – ei voi lahjoittaa)
- jos kaupungin valtuusto päättää linjauksista, lautakunta päättää tarkemmin → lautakunta ei vähennä hallintoa?
- *”aluelautakunta lisää kustannuksia”* (selvityksen mukaan, onko totta?)
- mikä on Kuopion lähidemokratiamalli? *”tekemistä vaille valmis”*, esim. Loviisan malli?
- jos aluelautakunta tulee, sen ei pidä olla poliittinen (puolue) päätöksenteko elin → tarvitsee ajatustavan muuttumisen → Pöhinää pönttöön hankkeesta apua (tiedonsaantia ja koulutusta; tietoa Rovaniemen ja muista malleista (Sukeva); 12.5. tulossa seminaari aiheeseen liittyen) → kansalaisaktiivisuutta tarvitaan lisää; vastuunottoa tarvitaan, lähdettävä ruohonjuuritasolta
- miten jäsenet valitaan? keskuksista (taajamista)tunkua, laita-alueitten edustus? (ratkaisumalleja olemassa) → jos rahasta päätetään kiinnostaa puoluepoliitikkoja
- budjettivalta on kunnalla!
- entäpä osallistuva budjetointi – Helsinki ja nuoret?

Kuntalaisten osallistuminen ja vaikuttaminen

- miten kuntalaiset osallistuvat ja vaikuttavat nyt?
- kuntalaisella on vastuu pitää huolta omasta kunnosta ja läheisistä – toisista välittämistä – liikunta-alueet, tarvikkeita käyttöön – ennaltaehkäisevät toimenpiteet tärkeitä
- ystäväpalvelu ja naapuriapu kuormitettuja jo nyt
- kuntalaisaloitteiden määrä nyt?
- keskustelutilaisuudet, kuulemistilaisuudet – tärkeitä! kuulemistilaisuus keskustelutilaisuudeksi
- vaalipaneelit
- luottamushenkilöt eivät välttämättä tule paikalle, kun kutsutaan
- avoimuus on tärkeää! Kansalaisaktiivit >julkiset kokousmateriaalit näille> estetään esim. valituksia
- esim. ikääntyneet ovat aktiivisia kyselemään valtuutetuilta >kaikki valtuutetut eivät ole avoimia >kaikkien valtuutettujen yhteystietoja ei ole saatavissa (asia on kiinni valtuutetuista). Voi olla pieni asia, mutta tärkeä → aktiivinen ottaa selvää ja etsii tietoa
- miten järjestöt voivat vaikuttaa? Esim. MTK aktiivinen, ottaa kantaa
- aktiiviset kylätoimijat ovat vanhoja, sukupolvenvaihdos menossa
- kun kyläsuunnitelmia tehtiin, oli asukaskuulemisia → suosittuja – tärkeää, ettei henkilöidy, kaikki saivat puhua
- mikä olisi oikea kanava tiedottamiseen?

- eri ikäryhmien äänen kuuluminen tärkeää! ikäihmiset aktiivisia, haasteena nuoret, lapsiperheet
- vanhusneuvosto, nuorisovaltuusto (ei toimi)
- miten perheet muuttavat maalle? ei ole tontteja, ei myytävää maata
- kunnanhallituksen otettava kantaa: kaavoitetaanko tontteja maalle?
→ aiheuttaa kustannuksia

Lähidemokratia ja palvelut

- palvelutaso – pitääkö lääkäriin päästä heti/huomenna? (tervolaiset eivät tiedä, mitä jonotus tarkoittaa – tämän sanoi työpajaan osallistuja (ei Seija, kuulemma Tervon kunnanjohtajan toteamus)
- mikä on asukkaiden/kuntalaisten rooli? palveluiden keskittäminen – mitä kunnan kuuluu tehdä? (herättää kouluun?) → aiemmin hoidettiin asiat itse, nyt odotetaan, että kunta hoitaa
- palveluiden tarve → eliniän odote kasvaa
- työperäinen maahanmuutto ratkaisuna?
- pätkätyöt ym. estää perheen perustamisen
- tarvitaan asennemuutos, kansalaisvastuuta > kasvatus aktiivisuuteen
- lähipalvelut ja järjestöt – isona ongelmana, että samat henkilöt tekevät – entä tulevaisuudessa? Ratkaisuna yhteiskunnalliset yritykset (ei ole ilmaista työtä). Juankosken suunnitelmat: hoiva- ja kunnossapitopalvelut: yritykset ja järjestöt yhdessä yhteiskunnallisen yrityksen kautta > voisi toimia ja yleistyä > ideoita on jalostettava (businesspohjaista vanhushoitoa vierastetaan)
- Suonenjoella palveluseteli ei toimi, liian pien alue - Suonenjoella palveluseteli käytössä (onko?) → järjestöt täydentävät palveluita
- kotipalveluita tarvitaan lisää, 1 krt/päivä ei riitä → tarve lisääntyy, kun laitospaikkoja puretaan → siivous/hoitoringit → vaatii yhteisymmärrystä → tarvitaan uusia ratkaisuja (esim. Ilomantsin kylätalo päivä ja yhteistyö kunnan perusturvan kanssa)
- ikäihmisten syrjäytyminen (tutkimus "Syrjässä syrjäytyneet")
- kuntien velvoite työllistää → 30 hlöä palkattu – säästyty sakoilta

Identiteetti: miten identiteetille käy?

- Voiko identiteetti vahvistua? osa oli sitä mieltä, että identiteetti häviää – osa taas sitä mieltä, että se vahvistuu
- mitä tapahtuu ajan myötä? mikä on identiteetti esim. 20 v päästä?
- **Suomen Mansikkakaupunki!**
- kuntaliitoksesta tarvitaan kansanäänestys (100% kannatus!)

Toimenpidesuositukset:

1. Pitäisi tarjota koulutusta lähidemokratian luomiseen ja hyödyntämiseen kuntalaisille ja järjestöille.
2. Uusien palveluiden suunnittelua pitäisi edistää palveluiden tuottamiseen maaseudulla esim. kylien monitoimitalot.

Liite 3: MVA-työpaja Kuopiossa 17.3.2015

TYÖRYHMÄ 1: PALVELUT

Tavoitteena on, että maaseudun palvelut eivät saa heikentyä liitoksen myötä

Kuntajakoselvityksessä lähtökohtaisena tavoitteena on, ettei maaseudun palveluita heikennetä liitoksen myötä. Tätä pidettiin tärkeänä. Todettiin, että kokonaisuuden kannalta kunnat ovat hyvin erilaisia ja niillä on erilaiset lähtökohdat.

Selvitys jakaa alueet neljään tasoon palveluiden suhteen

Selvityksessä alueet jaetaan hierarkkisesti neljään kategoriaan: keskuskaupunkiin, kaupunkimaisiin osakeskuksiin, merkittäviin asutustaajamiin ja kehittyviin kyliin. Kullekin kategorialle on määriteltä, mitä palveluita niissä tuotettaisiin. Jako eritasoiin keskuksiin on määriteltä paikalliseen asiantuntemukseen pohjautuen keskustelujen kautta. Työryhmässä jaottelu herätti osittain ihmetystä ja sitä pidettiin osin harhaanjohtavana. Todettiin, että alueiden kategorisoinnissa on tärkeä olla tarkka, jottei sen pohjalta vedetä myöhemmissä vaiheissa vääriä johtopäätöksiä.

Maaseudun palveluista osan voisi hoitaa eri tavoin kuin keskuksissa

Työryhmässä nähtiin, että palvelujen järjestämisessä tulisi kysyä asukkaiden toiveet ja näkemykset, ja rakentaa palvelut ao. toiveiden mukaisesti. Maaseudulla voitaisiin hoitaa osa palveluista eri tavoin kuin keskuksissa. Näin vähennettäisiin liikkumistarvetta.

Kokemuksia edeltävistä kuntaliitoksista palveluiden näkökulmassa

Jo liittyneisiin kuntiin on perustettu yhteispalvelupisteet (puuttuu Vehmersalmelta), joissa toimii kaupungin ihminen, joka neuvoo tarvittaessa eteenpäin palvelujen hankinnassa. Yhteispalvelupisteessä on kaupungin ja Kelan palveluita. Monipuolinen yhteispalvelupiste nähtiin tärkeäksi. Kuntaliitoskokemusten mukaan vaikutuksia on sillä, että kunnan työntekijät ja hallinnon työpaikat katoavat paikkakunnalta ja siirtyvät keskukseseen.

Saatavuus ja asiantuntemus palveluissa voi parantua, kun kuntarajat eivät ole esteenä ja monet asiakokonaisuudet eivät ole ainoastaan yhden virkamiehen vastuulla. Pienissä kunnissa yksi virkamies voi joutua hoitamaan useita laajoja asiakokonaisuuksia. Isommassa kunnassa asiat jakautuvat useammalle henkilölle, ja asiantuntemus voi täten olla syvempää (esim. rakennustarkastuspuolella).

.....

Palveluita haettaessa matkakulut ovat siirtyneet kuntalaisille jo tapahtuneiden kuntaliitosten alueilla. Kela-korvaukset ovat julkisen liikenteen mukaiset, vaikka julkista liikennettä ei olisi. Myös perheenjäsenten kyyditseminen palveluihin aiheuttaa kuntalaisille matkakustannuksia; esim. lasten kyyditykset päivähoitoon Kuopioon kesällä, kun lähipäiväkoti on kiinni, tai lasten kyyditykset hammaslääkəriin Kuopioon tms. Lapsiperhepalveluiden tulisi olla lähellä kaikkina vuodenaikoina (ml. päivähoito kesäaikaan) ja tässä tulisi tehdä yhteistyötä yli kuntarajojen.

Kuntaliitokset eivät ole vaikuttaneet järjestöjen palvelujentuottamisen rooliin. Kuopiossa järjestöillä on vahva rooli. Kuopio ostaa jonkin verran palveluita yhdistyksiltä mm. ympäristöhoitoon liittyen (hiihtolatujen teko, uimarantojen siivous, tienvarsien raivaus ym.) Asukastupien päivittäinen toiminta ostetaan järjestöltä (Setlementti Puijola), asukastuvissa on myös muiden järjestöjen vapaaehtoisesti tuottamia palveluita.

Kuopiolla on koordinoitu järjestöyhteistyö. Kaikille järjestöille järjestetään yhteisiä tilaisuuksia, jossa mm. tiedotetaan avustuksista ym. Kuopio myöntää tilavuoroja ja avustuksia järjestöille. Käyttötaksat voivat vaihdella. Kaupunki myöntää talkoorahaa esim. kylätalojen tai rantojen kunnostukseen, tätä pidettiin hyvänä.

Jo liitoksen tehdyissä kunnissa esim. uusia lääkäreitä on vaikea saada, jos vanha lääkäri lähtee. Keikkalääkärijärjestelmä on aiheuttanut rekrytointivaikeuksia. Keikkalääkärit eivät tunne paikallisia asukkaita. Lääkäreillä tulisi olla velvollisuus toimia terveyskeskuslääkärinä esim. 5 vuotta yhteiskunnan koulutuskontribuutiota vastaan. Työvoimarotaatio kulkee sote-puolella liian nopeasti, sillä se aiheuttaa rekrytointivaikeuksia. Kuntaliitosten irtisanomissuojalla ei ole käytännössä merkitystä, sillä rotaatio toimii nopeasti.

Vehmersalmella kuntaliitoksesta on kulunut 10 vuotta. Paikalla on edelleen hyvin toimiva terveyskeskus sekä vanhusten perushuolto (vuodeosastoa ei enää ole). Heikkokuntoisten vanhusten hoito on kaukana Vehmersalmelta, mikä on haaste ikääntyville omaisille. Omaisat ovat myös tärkeä apu hoitolaitoksissa (esim. hitaasti syövät vanhukset, joita omaiset voivat syöttää). Sosiaalipalvelut on haettava Kuopiosta. Julkinen liikenne on heikko (se olisi tärkeä turvata esim. yhdistelmäkyydeillä). Syrjäkyliltä käsin on vaikea hyödyntää vanhusten päiväkeskukseen kuntaliitoksen jälkeen perustettua asukastupaa, mikä on julkisen liikenteen ulottumattomissa. Varsinkin kesäaikaan julkinen liikenne on hyvin heikko. Tämä koskee myös mm. eteläistä Kuopiota. Paikoin (kuten Riistavedellä Kuopio-Joensuu-linjalla) voidaan kulkemisessa hyödyntää pitkänmatkan liikenteen busseja (tosin tällöin ei pääse torin varteen saakka). Yleisesti voi todeta, että kyliltä lähikeskuksiin julkinen liikenne ei toimi, lähikeskuksista Kuopioon se toimii jollakin tasolla.

Karttulaan on saatu uudelleen muotoiltu asukastupa liitoksen jälkeen.

Ennen liitosta karttulalaiset käyttivät osin Suonenjoen palveluita. Todettiin, että Suonenjoki ja Siilijärvi ovat sen verran suuria, etteivät palvelut katoa samalla tavalla kuin pienemmistä liitoskunnista, sillä väestömäärä riittää ylläpitämään peruspalvelut. Kuopion tulisi sitoutua aiempaa paremmin pitämään peruspalvelut jatkossa eri paikkakunnilla.

Huomioitavia asioita palveluihin liittyen

- Rakennuslupien saaminen ei saisi vaikeutua maaseutualueilla. Kaikki rakentaminen työllistää ja se tulisi nähdä positiivisena. Kesämökkien ympärivuotiseen käyttöön pitäisi suhtautua myönteisesti ja sen tulisi olla mahdollista helpolla menettelyllä.
- Tulevissa liitoksissa tulisi huomioida kylien asiat; nyt tuntuu, että kylien asiat hukkuvat suureen kokonaisuuteen. Lähidemokratialla parannettava vaikuttamismahdollisuuksia ja tiedonkulkua.
- Lähidemokratiassa on tärkeä kuulla eri aluetyyppejä, ml. lähiöt ja kylät. Palveluiden järjestäminen on tärkeä kytkeä siihen.
- Kuntaliitos voi heikentää palveluissa paikallistuntemuksen.
- Myös nuorten kulkeminen täytyy järjestää julkisella liikenteellä; lukiolaisten kulkeminen on ongelmallista. Ammattikoululaisten kuljetukset toimivat. Sähköisten välineiden hyödyntämistä pitäisi lisätä, lukiolaisilla voisi olla enemmän etäopiskelua kotoa käsin; tämä edellyttää toimivia tietoliikenneyhteyksiä. Lukioissa ja peruskouluissa on osin samat opettajat; lukion lakkautus vaikeuttaa perusopetuksen järjestämistä.
- www.kuopionkaupunginosat.fi-sivusto on viestintäkanava, johon voivat linkittyä myös kyläyhdistykset ym. järjestöt. Yhteinen viestintäkanava on tärkeä, mutta kaipaa kehittämistä.
- Tarvitaan ennakoluulotonta tapaa tehdä palveluita uudella tavalla.
- Liitoskuntien työntekijöillä on arvokasta tietoa alueen toimintatavoista, jotka kannattaa huomioida eikä automaattisesti yhdenmukaistaa toimintatapoja Kuopion sapluunaan.

Ideoita palvelujen kehittämiseksi

- Kylillä voitaisiin vuokrata yhteisiä tiloja yrittäjille. Tiloihin voitaisiin kutsua myös tiettyjä palveluntarjoajia säännöllisesti käymään, esim. kampaamo- ja kosmetologipalveluita ym. Kaupungin tulee järjestää infraa kylille, jotta palveluiden tuottaminen on mahdollista (tiloista on puutetta).
- Yhdistelmäpalveluita tulisi kehittää; esim. kirjastojen yhdistäminen yhteispalvelupisteisiin. Kyläkaupoista voisi kehittää monipalvelupisteitä; esim. kalastusluvat, apteekkipalvelut jne.
- Liikkuvia palveluita tulisi kehittää, hyvänä esimerkkinä autolla liikkuvat hammashoitopalvelut ("Suupirssi"). Työntekijöiden tulee olla valmiita liikkumaan, eikä ainoastaan kuntalaisten tule liikkua palvelujen perässä.
- Liikkumiseen tarvitaan erilaisia malleja: kimpibusseja, joihin voisi päästä esim. palveluseleillä (matkojen yhdistäminen; esim.

-
- mummot ja koululaiset ja tavarat samaan kyytiin).
 - Kyläpoliiseja tarvitaan kylille luomaan turvallisuutta.

Vanhusten hoivaan tarvitaan uusia malleja

Vanhusten lähihoitoon tarvitaan paikallisia malleja kylille, esim. "mummonnostamis-vapepa". Esim. päivystävä taksi voisi hoitaa "rannekemummot"; jos hälytys tulee, päivystävä taksikuski tarkistaa tilanteen ja tarvittaessa hälyttää apua. Tarvitaan talouslaskelmia palveluiden kustannuksista laitospaihtoehto vs. kotona hoitaminen. Tarvitaan uusia ratkaisuja vanhustenhoitoon, esim. vanhusten yhteisasumiseen ja yhteisiin avustajiin. Vanhoja kunnantaloja voitaisiin käyttää vanhusten hoitoon. Yksiköiden on tärkeää olla pieniä, jotta ne voidaan toteuttaa pienellä byrokratialla ja ne voivat olla kodinomaisia (suuri sosiaalinen merkitys). Vanhuksille voitaisiin perustaa perhekoteja (pieniä yksiköitä lähellä asuinpaikkaa; muuttaminen on iso asia vanhalle ihmiselle). Syrjäkylillä voisi olla kevyemmän hoidon paikat lähellä omaa asuinalueetta, raskain hoito olemassa olevissa paikoissa.

Maaseudulla lähipalvelut ovat elinvoiman edellytys

Peruspalvelut maaseudulla tarvitaan, jotta voidaan houkutelaa uusia yrittäjiä ja asukkaita. Tällaisia palveluja ovat päivähoito, peruskoulu, perusterveyspalvelut, kyläkauppa, apteekkipalvelut. Elinkeinotoiminta ja nuorten määrä ovat loppupelissä ratkaisevia; olkoon kunta itsenäinen tai ei, molempia tarvitaan tulevaisuuden rakentajiksi.

Toimenpidesuosituksia:

1. Haja-asutusalueiden palveluja voisi tuottaa osin eri tavoin kuin keskuksissa.
2. Maaseudun monipalvelupisteitä tulee kehittää ja tukea. Esimerkiksi kyläkaupat tai kyläkoulut. Voisiko näiden yhteydessä olla tiloja vuokrattavana yrityksille esim. parturi, hieroja.
3. Julkista liikennettä pitää kehittää uusin keinoin maaseudulle, missä tavallinen bussiliikenne ei enää ole kannattavaa. Julkisen liikenteen heikkous maaseutualueilla vaikuttaa mm. nuorten koulutus- ja asumisvalintoihin.
4. Vanhuspalveluiden kevyemmän hoidon paikkojen järjestämismahdollisuuksia pitäisi selvittää syrjäkylillä esim. yhteisasumista ja yhteisiä avustajia.
5. Yhdistelmäpalveluita tulisi kehittää; esim. kirjastojen yhdistäminen yhteispalvelupisteisiin.
6. Selvityksessä uuden kunnan alueet jaetaan hierarkkisesti neljään kategoriaan palvelujen saatavuuden mukaan: keskuskaupunkiin, kaupunkimaisiin osakeskuksiin, merkittäviin asutustaajamiin ja kehittyviin kyliin. Jos kategoriat ovat sitovia ja ohjaavat maaseudun palveluiden sijoittumista tulevaisuudessa, niin alueiden luokittelu täytyy tehdä huolellisesti ja yhteistyössä.

TYÖRYHMÄ 2: ELINVOIMA, TOIMINTAYMPÄRISTÖ, YHDYSKUNTARAKENNE

- arviointia siitä, muodostetaanko uusi kunta vai ei?
- Mitä hyötyjä tai haittoja on eri vaihtoehtoissa elinvoiman näkökulmasta?
- Millä "eväillä" selvittää tulevaisuuden haasteista?
- Talouden ja väestönkehityksen näkökulmat huomioiden?

Mitä hyvää tai mitä huonoa voisi kuntaliitoksesta seurata?

- Millaisia vaikutuksia mahdollisella uuden kunnan muodostamisella on yritystoimintaan? Mitä etuja yrityksille olisi uuden kunnan syntymisestä? Entäpä haittoja?
- Elinkeinot: positiivinen vaikutus intressien yhdistämisessä, myös pienet matkailualueet esim. Maaninka ja Karttula – tällä hetkellä ei ole keittämisenäkökulmaa, on vain markkinaehtoista toimintaa. Yrityspalvelut voisivat tuoda sitä. (tämä arviointia lähinnä jo toteutuneisiin liitoksiin.)
- Kuopio agrariikaupunkina: voisiko kuntaliitos vahvistaa lähiruokateemaa? Maaseutuyritysten kehittämisen rahoitus tulee valtakunnallisesti, mutta voisiko hyödyntämistä tehostaa? Voisiko julkisissa hankinnoissa painottaa paikallisia yrityksiä?
- Miten käy vanhojen kuntasloganeiden tai kuntien rakentamien brändien, voivatko ne rikastuttaa uutta kuntaa? Lähiruoka ja Kuopion kaupunki>testiryhmä valmis kaupungin henkilöstöruokailussa
- Elinkeinoneuvonta – asiat hoidetaan eri tavoilla kuin muualla. Elinkeinobudjetti on hyvällä tasolla. Oma elinkeinotoimi ei vedä eri kehittämishankkeita. Nähdään, että kaupungin koko organisaatio on osa elinkeinon kehittämistä.

Yleisökysymys

Onko kukaan laskenut miten suuri osa asukkaista ja yrityksistä asuu maaseutualueilla, olisi hyödyllinen tieto selvittää?

Miten yhdyskuntarakenteen kehittyminen muuttuisi kuntaliitoksessa, tavoitteet:

keskusteltiin yleisellä tasolla.

- Kaavoitus ongelmana, liitoksen myötä henkilöstö ei kanavoidu riittävästi kaavoituspuolelle. Kuntaliitoksessa ei tule automaattisesti lisää kaavoitusresursseja, myös keskuskaupungissa sama tilanne eli niukasti työvoimaa kaavoituksessa. Pienistä kunnista ei siirry henkilöstöä ja osaamista, joten ratkaisu voisi olla kaavoitusvaraus, joka kohdennetaan maaseutualueille lähtökohtaisesti.
 - Kaavoituskatsaus ei ohjaa riittävästi.
 - Maapoliittisen ohjelman kirjaukset liian ympäröityjä.
 - Budjetointi kokonaisuudessa heikko.
- Selvitysalueen kunnissa on eri lähtökohdista tehty työ pohjalla,

.....

joten toimintojen harmonisointi on tehtävä liityttäessä. Kuntien välinen kilpailu ilmenee tavalla tai toisella, ainakin kaavoituksessa = tämä on nähtävästi tunnustettava.

- Esimerkki Melalahdesta – kaavoitusnäkemys tulisi olla myönteisempi.
- Erilaisia tonttivalintoja tarjottava, monipuolinen väestönrakenne ja asumismuodot ovat maaseudulla asumisen vahvuus.

Onko peruselinkeinon kanssa ongelmia?

- Vuorovaikutus ja keskustelu viljelijöiden ja asukkaiden välillä auttaa ja ehkäisee ongelmia.
- yo-juhla on pyhitetty lannanlevityksen osalta.
- Rakennusluvut ja niiden saanti asutuksen tuntumassa voi olla hankalaa.
- Osavuosisiisukaiden palvelut ja niiden kehittäminen tuo viljelijöille mahdollisuuksia lisätuloihin
- Eturistiriitoja ei ole havaittavissa perusmaatalouden ja omakotiasujien välillä. Niitä voi esiintyä jossain yksittäisissä asioissa kuten vesistökuunnostushankkeet.

Elinvoimaisuuden rakennuspalikat?

Hiltulanlahti – Neulamäki - alueet

- Hyvät liikenneyhteydet
- Tiestöt, valot vaikuttavat elinvoimaisuuteen
- Kaupungin yrityspalvelut –
- Kaavoitus: Miten saadaan maaseutualueille riittävän vetovoimaiset ratkaisut asumisen kehittämiseen
- Voisiko kyläkaavojen laaja käyttöön otto olla ratkaisu?

Yhteisöllisyyden kehittyminen paranee.

Jännevirran sillan uudistaminen parantaa yhteyksiä.

Energian hinta aiheuttaa todellisen uhkatekijän – valtakunnallinen tahtotila oltava.

Tietoliikenneyhteydet on oltava myös maaseudulla kunnossa

Lähipalveluja tarvitaan myös maaseudulla, mutta niiden tuottaminen voi olla erilaista kuin kaupunkialueilla.

Yrityspalvelut – oma elinkeinoasiamies on hyvä asia maaseutualueilla.

Elinkeinorakenne hyvä , mutta tärkeää maaseudun yritystoiminnan näkyväksi tekeminen, jakautunut hyvin eri alueille.

Miten saadaan hankinnat rakennettua niin, että myös pienet yritykset voisivat osallistua kilpailuun?

Yrityksiä tarvitaan ja palveluita tarvitaan koko kaupungin alueella.

Kesäasukkaiden peruspalvelut ja niiden kehittäminen voisi olla kehittämisen arvoinen asia, koska Kuopio on Suomen suurimpia kesäasukaskuntia mökkien määrällä mitattuna.

Demokratian nurja puoli, kukaan ei hallitse kokonaisuuksia isossa

kaupungissa – tulee kuntatappelu.
Kaupungin yksityistieavustukset säilytettävä.
Tontteja pitää olla myös yritystoimintaan maaseutualueille.

Toimenpidesuosituksia:

1. Asuminen ja yrittäminen pitää olla mahdollista myös maaseutualueilla eikä sitä saa tarpeettomasti maapolitiikalla ja kaavoituksella rajoittaa vaan tukea esimerkiksi kyläkaavoituksella.
2. Julkiset kilpailutukset pitää hoitaa siten, että lähialueen pienetkin yritykset voivat niihin osallistua vrt. Kiuruvesi ja julkiset ruokahankinnat.
3. Lähiruuan tuotannon edistämisen voisi nostaa yhdeksi elinkeinopoliittiseksi painopistealueeksi.
4. Kesäasukkaiden peruspalvelut pitää ottaa huomioon palveluiden säilyttämistä tai kehittämistä arvioitaessa. Kuopio on Suomen suurimpia kesäasukaskuntia mökkien määrällä mitattuna. Tutkimusten mukaan kesämökkiläisten ostovoima on merkittävä tekijä maaseudun palvelujen säilymiselle esim. kauppa ja rakentaminen.
5. Asuminen ja yrittäminen pitää olla mahdollista myös maaseutualueilla eikä sitä saa tarpeettomasti maapolitiikalla ja kaavoituksella rajoittaa vaan tukea esimerkiksi kyläkaavoituksella.

TYÖRYHMÄ 3. DEMOKRATIA JA IDENTITEETTI

Edustuksellinen demokratia

- poliitikkoja ei kiinnosta maaseutuasiat
- äänten keskittäminen hankalaa puoluepolitiikan vuoksi → äänet hajautuvat
- äänestysinto on myös laskenut. Presidenttiäkin äänestettiin innokkaammin kuin oman kunnan luottamushenkilöitä. Pitäisi äänestäjien sekä katsoa peiliin että ymmärtää lautakuntienkin tärkeys ja sopivat luottamushenkilöt siellä.
- valtuutetut ja viranhaltijat tulisi velvoittaa kiertämään kylä ja kyläkeskuksia
- aiemmin toteutettuja kaupunginjohtajan kyläkierroksia tulisi jatkaa, niillä oli mukana valtuutettuja – kun Osmo Sihvonen jäi eläkkeelle kierrokset loppuivat
- virkamiesten paikallistuntemusta tulisi lisätä (ja luottamushenkilöiden)
- (Raportissa on laskettu demokratian hinta. Paljon olisi diktatuurin hinta?)
- Hyötyjä ja haittoja aiemmin toteutuneista kuntaliitoksista Kuopion alueella ei ole edes arvioitu

Kuntalaisten osallistuminen ja vaikuttaminen

- Karttulan aktiivit yhteisöt saavat äänensä kuuluviin ottamalla suoraan yhteyttä viranhaltijoihin ja luottamushenkilöihin → esiintyy kuitenkin alueellista "epädemokratiaa", kaikki kylät eivät ole aktiivisia (esimerkki aktiivisuudesta Syvänniemi)
- ääni pitäisi saada kuuluviin alueellisen laajapohjaisen edustuksen kautta >> ei puoluepoliittinen toimielin
- Kuopiossa hyvä asia alueelliset kylien yhteenliittymät; esimerkkinä Länsi-Rannan Kylät (ensimmäinen yhteenliittymä) – siellä oli alkuun edustus kaikista puolueista (maalaiskunnan liityttyä Kuopioon) → lautakuntien luottamushenkilöitä veloitettiin käymään valtuustoryhmän kokouksissa kertomassa lautakunnissa käynnissä olevista asioista. Kokouksia ollut 4-6 kertaa vuodessa, saatettu jopa 4-5 kirjelmää lähettää kunnalle näiden kokouksien jälkeen.
- Syvänniemi toteutti kouluasiassa "valtuustokaappauksen" (anarkiaa)
- kylissä pitäisi valmistella asiat paremmin → ehkä etenisi helpommin päätöksentekoon
- alueilla pitäisi olla kärkihankkeita → osallistuva budjetointi
- MTK yrittänyt päästä esittelemään asioita valtuustolle – ei ole otettu vastaan
- uusia vaikuttamisen menetelmiä käyttöön → sähköiset kanavat, valokuvien hyödyntäminen
- valtuustoaloitteiden ja kuntalaisaloitteiden hyödyntäminen. Tavalliset ihmiset eivät yleensä tiedä missä vaiheessa pitää mihinkin asiaa vaikuttaa hallinnossa. He eivät tunne päätöksenteon ja budjettivalmistelun toimintatapaa ja aikataulua.
- On muistettava, että luottamushenkilöiden työmäärä voi olla valtava. Ei ehdi kaikkialle, tehdä kaikkea.
- pitäisi olla työntekijä (työntekijöitä) kylien yhteyshenkilönä → auttaisi löytämään oikean tahon kaupungin organisaatiossa, kun asukas tarvitsee tietoa, apua (esim. joku entisestä kunnasta); yhteyspalvelupisteen hyödyntäminen → pitäisikö työntekijän olla Kuopiossa vai paikan päällä alueella? → kanavana aluekoordinoija, "omahoitaja" (palveluseteli???)
- apulaiskaupunginjohtaja "periferiajohtajaksi" (luoko lisää "himmeleitä", kun nyt on sektorihallinto ja palvelualueet?)
- aluelautakunta ilman budjettia ei toimi (ei pitäisi noudattaa vanhoja kuntarajoja – toiminnalliset alueet?) → pienellä rahalla saadaan enemmän aikaan kuin muutoin viranhaltija/organisaatiotyönä
- aluelautakunnassa pohjana eri alojen yhdistykset
- järkevintä, että entisissä kuntakeskuksissa määritellään miten toiminta organisoidaan
- aluelautakunta tulisi valita vaaleilla, mutta ei puoluepoliittisin perustein
- miten saadaan tietoa kaupunkikeskukseen?

- asukastuvat kaupungissa (kirkonkylissä) – Kuopion maaseutualueilla ei – miksi ei?
- Asukastuvat ovat kaupungin ylläpitämiä. Kylätaloja ylläpidetään talkoilla ja niiden kunnostamiseen käytetty usein paljon rahaa ja talkootunteja. Lisäksi kylätaloja pidetään yllä omaehtoisella varainhankinnalla. Liitosalueilla ei ole aiemmin ollut kiinteistöveroja yleishyödyllisillä rakennuksilla, mutta Kuopion kaupunki perii kiinteistöveron ja verojen osuus on merkittävä lisäkustannus, joten kylätalojen olemassaolo vaarantuu vähäväkisillä ja ikääntyvillä alueilla, joilla ei ole entistä enempää resursseja talkoisiin ja varainhankintaan. On jopa harkittu kiinteistöjen myyntiä. Mikä olisi demokratian oikea näkökulma suhteessa asukastupa – kylätalo?
 - *Asia olisi muistettava laadittaessa kansalaistoiminnan ohjelmaa*
 - Tosin keitä asukastuvat tavoittavat klo 9-13 -aukioloajoillaan?
 - Kiinnostus keskittyy omaan alueeseen, ei naapurialueiden asioihin
- Kuopiossa on jo olemassa monia vaikuttamisen kanavia:
 - kuopionkaupunginosat.fi –sivusto, otakantaa.fi, asioiden vireille laittaminen sähköisesti, Harava – karttapohjainen paikkatietojärjestelmää hyödyntävä kanava, osallistu ja vaikuta -osio
 - tuntevatko kuntalaiset tai luottamushenkilöt nämä järjestelmät? miten kuntalaiset saavat näistä tietoa?
 - tarkoitus koota kaikki tieto yhden ohjelman alle
 - tiedon levittäjinä järjestöt
 - arkeen voimaa malli käyttöön – harraste/vertaistoimintamalli

Lähidemokratia ja palvelut

- palvelujen tuottaminen paikallisesti → aluelautakunta toimeksi antajana (yrittäjät, kyläläiset)
- palvelujen osto paikalliselta yrittäjältä (yrittäjällä mahdollista monimuotoistaa toimintaa), kilpailuttaminen
- mikä on aluejohtokunnan rooli esim. suhteessa palveluihin ja niiden tuottamiseen/hankkimiseen?
- Kyläläiset eivät saa tehdä enää mitään itse, vaan pelätään ja ollaan "laiskoja"
- Taajamissa on palveluita ja palvelutasoa, josta ei edes haaveilla maaseudulla. Muistetaanko valtuustossa/palveluita suunniteltaessa tätä?
- Maaseudulla on talkoilla ollut merkitystä palveluiden turvaajana varsinkin ennen. Nyt heikennyt.

Kylä- ja järjestötoiminta

- Kuopion kaupunki perii omistamistaan kiinteistöjen tilojen käytöstä vuokraa saman verran kaupungissa kuin

maaseutualueilla – voisiko ottaa käyttöön vyöhykeajattelun?
maaseutualueilla on vähemmän ihmisiä ja varainhankinta
vuokrien kattamiseksi on haasteellisempaa kuin kaupungissa
(järjestöt pienempiä, toimintaedellytykset rajallisempia
vähäväkisillä alueilla, jäsenistöä vähemmän)

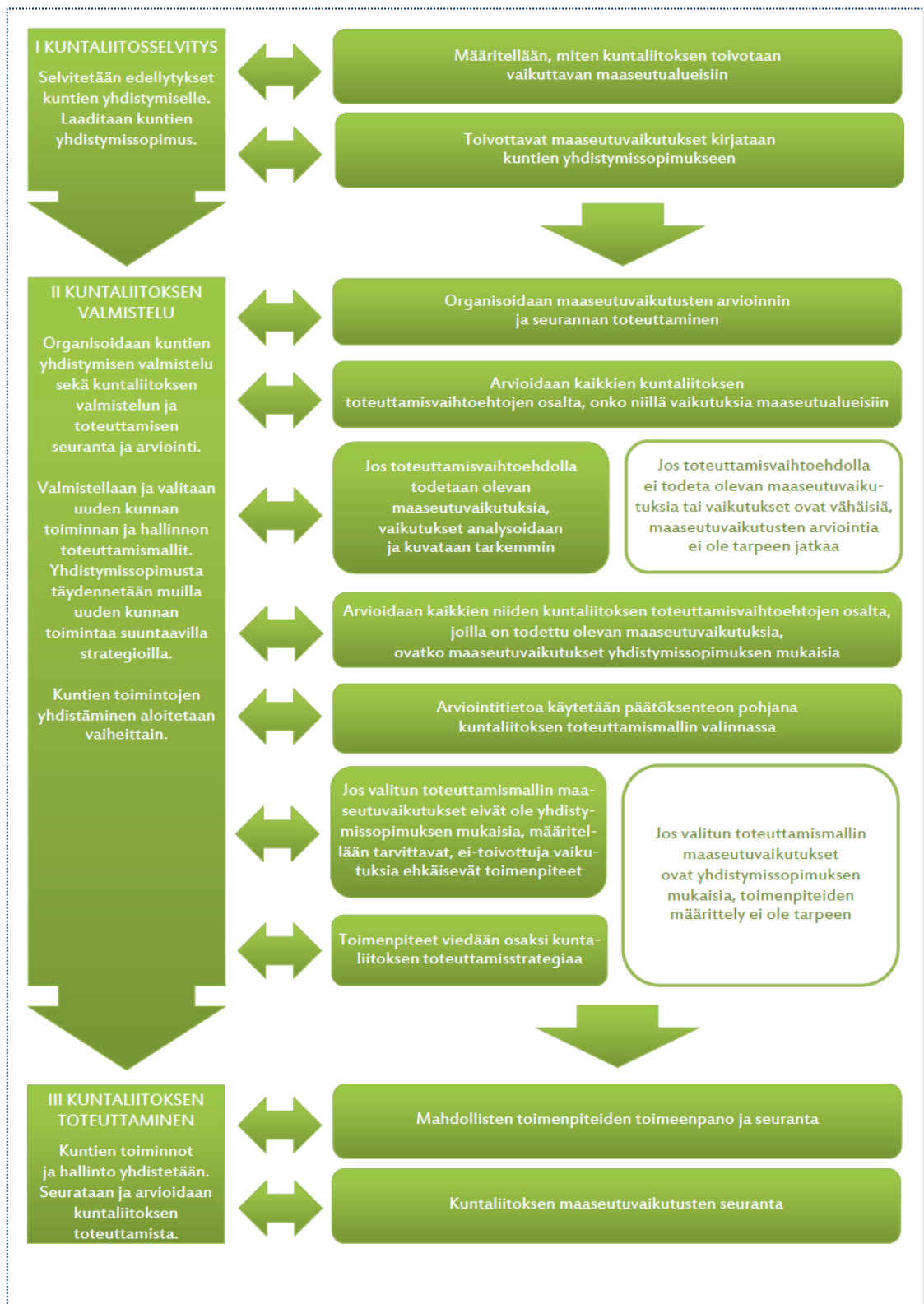
- avustukset eivät kata kiinteistöveroja, vuokria; rahaa tarvitaan myös toimintaan ja omien tilojen kiinteistökustannuksiin (energia, korjaukset, piha-alueet jne.)
- järjestöjen verkosto tärkeä – järjestöt keskeisessä roolissa
- huoli yhdistysten tulevaisuudesta - jaksaminen

Loppusiteeraus: *"Aluelautakunnilla ei ole muuta yhteistä kuin helevetin huono tie sinne."* :)

Toimenpidesuosituksia:

1. Vyöhykeajattelun käyttöönotto (Esim. kaupungin omistamien kiinteistöjen vuokrauksessa). Yleinen vuokrataso on kuitenkin korkeampi keskusta-alueilla. Korkea vuokrataso voi tukahduttaa järjestötoiminnan, jos voimavarat kuluvat vuokratukien keräämiseen eikä varsinaiseen toimintaan.
2. Aukastupatoiminnan tilat ja toiminta pitäisi olla kaupungin kustantamia tasapuolisesti kaupungissa ja maalla.
3. Maaseudulla voisi kehittää osan palvelujen tuottamisesta järjestöjen ja paikallisten yritysten kanssa yhteistyössä (esim. palvelusetelien avulla tai luomalla uusia palvelumalleja).
4. Aluelautakunnalle pitää saada myös budjettivaltaa, pelkästään ns. neuvoa antava toimielin ei hyödytä ketään. Osallistava budjetointi ja kylien kärkihankkeiden valinta voisi olla ratkaisu.
5. Kuntalaisviestintää on kehitettävä jatkuvasti. Mitä isommaksi kuntayksikkö kasvaa sitä suurempi merkitys on tehokkaalla, tasapuolisella ja vuorovaikutteisella viestinnällä kunnan ja asukkaiden välillä.
6. Jokaisella liitosalueella voisi olla kaupungin organisaatiossa aluevastaava virkamies, joka voisi toimia alueen yhdyshenkilönä. Uudet kuntalaiset tietäisivät kehen voisi ottaa yhteyttä ja tämä virkamies olisi perehtynyt paremmin alueen asioihin.

Liite 4: MVA-mallin kaavio ja täydennys vaiheeseen I

Kuva 4. Mauka-hankkeen MVA-malli (Toivo Muilu ym. 201, Oulu)

Kuva 5. MVA- mallin täydennys vaiheeseen I

